Havebladet

NR. 4 / OKTOBER 2019

Kolonihaveforbundet

LÆNGE LEVE TULIPANERNE

En bivenlig kolonihave

Havedvale

Chili – en af de første planter til forkultivering

Østjylland laver kampagne for kolonihaver

Læs også: Noget om vedbend / Medlemsundersøgelsen 2019

Drømmer du om

TILBUD
Ved køb inden 1/9 2019 får du **GRATIS NEDRIVNING** af eksisterende hus

Nøglefærdigt kampagnehus

Pris kun

50 m² · Pris 575.000*
60 m² · Pris 625.000*
65 m² · Pris 660.000*

HVAD ER MED I PRISEN

- Støbt sokkel og gulv
- Køkken - inkl. hårde hvidevarer
- Fliser i bad - på gulv og i brus
- El og VVS installation
- 14 mm lamelparketgulv
- Sanitet til bad
- Isolering - gulv 200 mm
  loft 200 mm · vægge 150 mm

* Eksl. stikledninger og malearbejde.

VI TILBYDER OGSÅ INDIVIDUELT BYGGERI

m nyt fritidshus!

Vi er specialister i KOLONIHAVE-
HUSE OG FRITIDSHUSE
– bygget efter dine ønsker.

Medbyg · Letbyg · Færdigbyg · Nøglefærdig

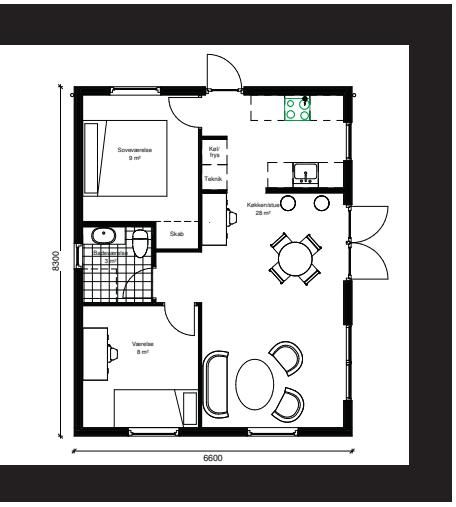
Soveværelse
9 m²
Kølt
Tørk
Teknik
Kl
Kl
Kl

Lederen

***Af Preben Jacobsen** / Forbundsformand*

Havesæsonen synger på sidste vers, og vi kan se tilbage på en sommer, som startede lidt forsigtigt, men som heldigvis bød på solskinsdage og god temperatur.

I de mange årtier hvor landets haveforeninger i fællesskab har dannet Kolonihaveforbundet, har vores kolonihaver stået overfor trusler mod deres eksistens. Og tag ikke fejl. Vi er oppe imod mange, stærke kræfter.

Mange trusler igennem årene

Den største trussel har alle dage været den potentielle nedlæggelse i forbindelse med byudvikling. Vi er klar over, at der findes kræfter, der ønsker at mangedoble lejen for kolonihaverne. Heldigvis lykkedes det os i 2013 at ændre Kolonihaveloven, så det nu er den enkelte kommune, der bestemmer om de vil leje jorden ud til en lavere pris end markedslejen. Det var en sejr, at samtlige kommuner besluttede at prisen skulle holdes under markedslejen. Det er derfor, at borgere med mindre stærk økonomi fortsat har mulighed for at erhverve en have.

Seneste trussel er nu også afværget

Da den tidligere regering fremlagde deres Hovedstadsplan 2030 i januar i år, var der lagt op til, at man skulle kunne flytte kolonihaverne, hvis man ønske at udvikle kolonihaveområderne til boliger og erhverv.

I Kolonihaveforbundet var vi bekymrede for, at Hovedstadsplanens "frivillighedselement" ville forsvinde fra lovforslaget og at vi derefter ville kunne stå med tvangsflytninger af hele haveforeninger.

Vi har skrevet meget om forløbet i de tidligere udgaver af Havebladet og om, hvordan Kolonihaveforbundet i samarbejde med en nedsat styregruppe og et eksternt konsulentfirma har holdt møder med de lokale folketingsmedlemmer i stort set hele landet. Politikermøderne gav os mulighed for at synliggøre de omkostninger, det vil få for vores medlemmer, for natur- og insektliv i byrummene og for de borgere, der sætter pris på kolonihaverne som en del af det grønne byrum.

Derfor er det med stor glæde, at vi har modtaget en meddelelse fra Erhvervsstyrelsen om, at lovarbejdet er stoppet. Ændringen af Kolonihaveloven er ikke på lovprogrammet og derfor ikke aktuel.

Vi kan ikke garantere, at lovforslaget ikke får nyt liv en anden gang. Men hvis det gør, så står vi der igen – med 40.000 haver i ryggen, med knyttede næver, klar til at kæmpe.

Forbundets interne trusler

Det er imidlertid ikke kun eksterne kræfter, vi skal være vågne overfor. Vi må ikke sove i timen for de interne udfordringer, vi oplever. Vi er en stor organisation med mange led og mange medlemmer.

Helt nøjagtig er vi 40.000 medlemmer fordelt i 400 haveforeninger og det kan være svært eksempelvis at få vores budskaber helt ud til hvert enkelt medlem. Og vice versa. Derfor er det vel også naturligt, at vi mange gange bliver mødt med spørgsmålet såsom: "Hvad laver Kolonihaveforbundet egentlig? " Og: "Hvad kan jeg bruge jer til" ?

Det er uholdbart. Derfor besluttede vi at lave en medlemsundersøgelse, der skal give os et praj om, hvor og om hvad vi skal kommunikere (se artiklen s. 38-40).

KOLONIHAVE FORBUNDET

KOLONIHAVEFORBUNDETS HOVEDKONTOR OG REDAKTION
Smedeholm 13 C, 2. th.
2730 Herlev
Tlf. 38 28 87 50
info@kolonihave.dk
www.kolonihaveforbundet.dk

KONTORETS TELEFONTIDER
Mandag-torsdag 10-12
Fredag ..... Lukket
Personlige henvendelser sker efter aftale

TELEFON, 38288750
Juridisk rådgivning: tryk 1
Foreningsservice økonomi/forsikring: tryk 4
Øvrige: tryk 9

ANNONCEEKSPEDITION
Vendemus ApS
Tlf. 72 22 70 80
jan@vendemus.dk
www.vendemus.dk

HAVEMAILEN
Spørgsmål modtages gerne pr. mail og svar gives normalt i løbet af en uges tid. Følg os på Facebook gruppen *I Haven med Kolonihaveforbundet*.

Organisationen skal udvikles
Udover kommunikation vil vi også arbejde med Kolonihaveforbundets organisering. Det nye organisationsudvalg skal frem mod kongressen 2021 afdække organisatoriske udfordringer i alle led af Kolonihaveforbundet og søge en demokratisk fornyelse, som kan tegne fremtiden for os alle. Udvalget skal altså skabe en mere moderne organisation, der er i bedre kontakt med vores medlemmer.

Nye haveformer og tilgængelighed
Og så skal vi se på, hvordan vi kan udvikle og tilbyde nye haveformer. Kolonihaven skal være et tilbud og en mulighed for alle. Dette er temaet for vores artikel side 32, hvor vi sætter fokus på Allan, der fortæller om sit liv som havelejer og kørestolsbruger. Netop mangfoldigheden og at der er plads til alle, er kolonihavens styrke, men skal det lykkes for flere handicappede at holde have, er det ikke kun et spørgsmål om tilgængelighed og mulighed for at komme rundt. Det er også et spørgsmål om økonomisk og praktisk hjælp til de ting, som den handicappede ikke selv kan. Her kunne det være rart, hvis kommunerne kom på banen med den nødvendige hjælp til de opgaver, som de handicappede ikke selv kan klare. Vores opgave må være at gøre kommunerne opmærksomme på, at kolonihaver også er og skal være et tilbud til vores handicappede medborgere.

Nu nærmer mørket sig
Det er snart tiden, hvor vores haver lukkes ned og vi holder os varme med uldsokker og gryderetter. Næste gang, I hører fra mig, er i april 2020. Jeg ønsker derfor alle en god jul og et godt nytår, når den tid kommer.

INDHOLD

4 Lederen
6 Aktiv i haven
10 Noget om vedbend
12 Krydderurter
13 Morfars prydhave
14 Havedvale
16 Lidt af hvert
19 Gode bøger
20 Astrids Have
21 i forbifarten...
22 Længe leve tulipanerne
24 Konsulentmøde i Svendborg
25 Chili – en af de første planter til forkultivering
26 Den syge side
27 Havem@ilen
28 Efterår er starten på forår
29 En bivenlig kolonihave
30 Frugt og bær
31 Forebyggelse af indbrud i kolonihaver
32 Kolonihave for alle – også handicappede
33 Kolonihavefobundet ønsker tillykke
36 Kloakering – et ofte tilbagevendende emne
37 Krydsord
38 Medlemsundersøgelsen 2019

REDAKTION
· Forbundsformand Preben Jacobsen (ansvarshavende)
· Grethe Bjerregaard (redaktør)

REDAKTIONSUDVALG
· Preben Jacobsen, ansvh.
· Grethe Bjerregaard, red.
· Iben Svensson, kommunikation
· Ole Stattau, havekonsulent
· Berit Dichmann, Storområde 1
· Karsten Kehlet, Storområde 2
· Henning Kaas, Storområde 3
· Preben Sørensen, Storområde 4

ANSVAR
Hvor intet andet er nævnt er illustrationer af artiklens forfatter. Redaktionen påtager sig intet ansvar for stof, der indsendes uopfordret til Havebladet.

LAYOUT OG TRYK
Novagraf A/S
Eftertryk er ikke tilladt

OPLAG
Ca. 40.500

ISSN
0017-8497

REDAKTIONELT STOF FRA FORENINGERNE TIL HAVEBLADET 1/2020
Udbedes til redaktionen senest 10. februar 2020. Havebladet 1/2020 udkommer primo april 2020.

Af Jann Poulsen / *Konsulent i Sydøstfyns kreds*

AKTIV I HAVEN

OKTOBER

Efteråret er så småt på vej, så der er flere ting, som skal forberedes til koldere vejr. Noget graves op til vinteropbevaring. Forårsblomstrende løgvækster kan lægges. Der kan plantes både stedsegrønne og løvfældende træer og buske. Væksthuset gøres vinterklar.

Gennemsnitstal Temperatur 9,3 °C. Nedbør 76 mm. Evt. lidt nattefrost.

HUSK: Læg frasorterede frugter ud til fuglene. Efterhånden som æblerne høstes vil der være nogle som skal kasseres.

HUSK: Tænk ved nyindkøb af planter også på planter der får frugter og bær.

FRUGT OG BÆR

Det er et godt tidspunkt at plante frugttræer. Frugttræernes rod bestemmer, hvor stort træet bliver. Frugttræer er enten podet eller okuleret på en grundstamme.

Vælg sorter der er podet på svagtvoksende grundstammer som fx M 7. Det er vigtigt at træerne opnår en tilpas størrelse så de fleste frugter kan høstes fra jorden. Grundstamme M7 er også velegnet til espaliertræer.

Sødkirsebær (moreller) kan ligeledes fås på svagt voksende grundstammer og giver træer der ikke bliver for voldsomme.

Blommer kan også fås på svagtvoksende grundstammer.

Pærer og æbler plukkes, undgå at støde frugterne. Pærer har en kort opbevaringsperiode.

Ribs, solbær og hindbær kan plantes. Ved valg af hindbær er efterårsbærende sorter nemmest.

Hasselbuskenes nødder kan høste og gemmes til senere brug. Troldhassel får fine, spiselige nødder og kan ligedes høstes. Hasselbuskene kan beskæres, sørg for godt med lys ind i busken.

Brombær beskæres ved at klippe de grene som har båret frugt af helt nede ved jorden. De nye skud kan udtyndes.

Abrikos, fersken, mandel og nektarin beskæres. Grene som har båret frugt fjernes. Blomster og frugter kommer på de nye skud, der er skudt frem i løbet af sommeren.

BLOMSTERLØG OG KNOLDE

Det er tiden at lægge de forårsblomstrende blomsterløg. Dybden som løgene skal lægges i står på posen. Læg kun løg i en veldrænet jord, er jorden for våd er der risiko for at løgene rådner. Bland evt. grus i jorden for dermed at gøre den lettere og mere drænet. Løg kan, på svær lerjord, evt. lægges på et 5 cm tykt gruslag i bunden af hullet.

Dahlia (geoginer) og andre følsomme knolde graves op. Knoldene renses for jord og opbevares tørt, køligt og frostfrit i kasser med sand eller spagnum.

SOMMERPLANTER

Stedmoderplanter, som er sået i sommer, kan plantes ud på passende steder i kolonihaven, så de er klar til at blomstre til foråret. Det er en god ide at dække planterne med grangrene i kolde perioder.

VINTEROPBEVARING

Fuchsia kan opbevares ved at grave et 1 meter dybt hul. Planterne lægges lagvis når alle bladene er fjernet. Herefter dækkes med et 15 cm tykt lag af tørre blade, et stykke plast og endelig vil en vintermåtte beskytte mod frost.

STAUDER

Staudetoppen skal endelig blive på planterne, det er planternes naturlige vinterbeskyttelse. Der kan tages frø, som opbevares tørt, til såning til foråret. Fuglene er interesseret i de resterende frø på planterne.

KØKKENHAVEN

Efterhånden er køkkenhaven ved at være tom. Grønkål, porrer og selleri kan blive stående hele vinteren og høstes efter behov.

Skorzoner, rodpersille og pastinak kan overvintre på friland hvis de beskyttes med blade.

Er der sået efterafgrøder kan planterne blive stående til foråret, hvor jordbearbejdingen foretages.

Blade, smågrene og kompost kan bearbejdes ned i jorden. Det sikrer en god jordstruktur.

Rabarber kan graves op, deles og plantes et nyt sted.

VÆKSTHUSET

Automatiske vinduesåbnere tages ned.

Når væksthuset er tømt for agurk, melon, peber, tomat m.m. er det tiden at rengøre det. Der kan bruges brun sæbe til at vaske vinduerne. Husk at vaske sprosserne mellem vinduerne.

Vinen kan beskæres sidst på måneden.

1. Stedmoder
2. Grønkål
3. Hindbær 'Autumn Bliss'

NOVEMBER

Efterhånden er køkkenhaven ved at være ryddet, det samme gælder for væksthuset. Der kan plantes forskellige løvfældende planter og især frugttræer og -buske. Det er tiden at lukke for vandet.

HUSK:	At regnorme er gode til at fordele planterester i de dybere jordlag. Det gælder både grene klippet i stykker og nedfaldne blade, bark m.m.
UNDLAD:	At køre haveaffald på genbrugsstationen, kolonihaven har godt af det.

KØKKENHAVEN

Selleri og porrer beskyttes mod frost. Rosenkål og grønkål klarer sig uden dækning.

Køkkenhaven kan efterårsgraves. Eller blot køres igennem med en kultivator, som giver en god jordstruktur.

Der kan etableres højbede. Der kan bruges træ eller fliser. 50x50 cm på højkant er velegnede.

Bedene bør ikke være mere end 1 meter brede, man skal kunne nå ind til midten fra begge sider.

Højbedene kan sikres mod snegle.

FRUGHAVEN

Frugtbuske kan plantes. Hvis der plantes tyttebær, blåbær, tranebær m.fl. så husk at det er surbundsplanter og reaktionstallet (pH) skal være lavt med en pH omkring 5,5. Der, hvor der skal plantes, fjernes jorden i et spadestiks dybde og der fyldes lys, grov spagnum (tørvestrøelse) i. Lys spagnum er langsom omsættelig og grov spagnum har et stort indhold ilt.

Efterårsbærende hindbær er de nemmeste at dyrke og man undgår "orm" i hindbær da buskene blomstrer sent. Alle skud klippes ned til jorden tidligt om foråret.

Plantes hasselbuske kan det være en fordel at de er på en stamme, de er nemmere at passe og beskære.

Kasser med æbler gennemgås og dårlige æbler kasseres, de kan lægges ud til fuglene.

Gennemsnitstal
Temperatur 4,7 °C.
Nedbør 66 mm.
Risiko for nattefrost.

PRYDHAVEN

Det er et godt tidspunkt at plante roser. Alle roser skal plantes dybt, minimum 5 cm under jordoverfladen, for at beskytte okulationsstedet. Grav dybe huller og løsn jorden i bunden af hullet. Jorden trædes let til og der vandes grundigt efter plantning.

Prydbuske vælges så de ikke bliver for store. Sørg for årstidsvariation i blomsterfarve og -tidspunkt. Høstfarver giver yderligere årstidsvariation.

Jorddække i havens bede beskytter mod frost.

Nedfaldne blade rives bort fra græsplænen og placeres i havens bede.

Sarte planter kan beskyttes ved at dække med grangrene eller evt. grene fra andre af havens stedsegrønne planter.

VÆKSTHUSET

Væksthuset rengøres grundigt og det kan bruges til overvintring af planter, som klarer sig dårligt udenfor.

Der kan lægges blomsterløg til tidlig drivning i kasser og urtepotter i bunden af væksthuset.

Krysanthemum kan sættes i spande og placeres i væksthuset. De kan bruges til afskæring.

Juletazetter lægges i skåle og kan drives frem til jul.

Persille, purløg og evt. rabarber kan plantes i spande og potter og placeres i væksthuset. Ligeledes kan sarte krydderurter tages ind.

DECEMBER

Sidste tur med plæneklipperen er kørt. Vinterjasmin blomstrer. Krukker med planter stilles frostfrit. Gem juletræet, grenene kan bruges til at beskytte sarte planter.

HUSK: At ryste de stedsegrønne planter for den tunge tøsne, den kan knække grene.

PRYDBUSKE

Roser beskyttes mod frost - læg blade og kompost på jorden og stik grangrene i jorden omkring planterne.

Der kan plantes, blot jorden ikke er frossen.

Slyngplanten vinterjasmin (*Jasminum nudiflorum*) begynder at blomstre. Blomsterne er gule.

Vinterjasminen er velegnet til plantning op ad pergolastolper men kan også espalieres.

Troldhaslen står med dekorative, snoede grene. Ved køb er det bedst at få en plante fra et rodægte skud, så undgår man vildskud der er et problem ved podet troldhassel.

Gennemsnitstal Temperatur 1,6 °C. Nedbør 66 mm. 16 frostdøgn.

BLOMSTERLØG

Blomsterløg kan lægges i altankasser.

DRIVNING

Gyldenlak og Primula kan sættes i væksthus til drivning.

OVERVINTRING

Krukker stilles frostfrit. Vintermåtter kan beskytte krukker mod frost.

GRUS

På lerede jorder kan der tilføres grus for at give mere ilt til græsplanternes rødder.

Grus kan køres på havegangen ligesom grus kan lette på jorden i køkkenhaven hvis den er stiv og leret.

STEDSEGRØNNE

Stedsegrønne kan beskæres, afklip kan bruges til at beskytte sarte planter.

FRUGTHAVEN

Nyplantede frugttræer: stammerne kan evt. beskyttes med trådnet for at undgå gnav af harer.

VÆKSTHUSET

Det er en god ide at lukke vinduerne lidt op når vejret tilllader det og evt. lette på tildækning af sarte planter. Gråskimmel kan være et problem hvis der ikke luftes ud en gang imellem.

JANUAR

Et nyt haveår starter. Beskæring er et af de gøremål som kan foretages. Frøkataloger kan bestilles og man kan begynde at drømme om hvad der kan høstes i løbet af sommeren.

HUSK: Enhver beskæring giver nyvækst og nyvæksten kommer hvor grenen er klippet eller savet af. De nye skud kaldes vanskud.

BESKÆRING

Er hækken for bred kan den klippes kraftigt ind på siderne. En bred hæk bliver ikke tættere end en smal, der kommer kun blade yderst på skuddene da bladene skal have lys for at udvikles. Nyplantede hække kan klippes på sidderne. Topskuddene skal først klippes, når de har nået ønsket højde.

Frugtbuske kan udtyndes. Blommer, fersken, abrikos m.fl. beskæres først når der er saft i planterne i april.

Forsythia- og kirsebærkornelgrene kan drives frem til blomstring indendøre. Det samme gælder for tjørn og fuglekirsebær.

Gennemsnitstal Temperatur 0,0 °C. Nedbør 57 mm. Op mod 21 frostdøgn.

VÆKSTHUSET

Tung tøsne fjernes fra glasset. Langsomt spirende grøntsagssorter samt sommerblomster kan sås.

Rabarberblokke kan drives. Persille og purløg kan ligeledes drives og give vinterens grønne drys.

Bønnespirer og karse kan spire i vindueskarmen. Sennepsfrø kan sås og bruges som karse.

Blomsterløg kan sættes til drivning, violblokke kan drives til blomstring.

1. Påskeliljer
2. Vedbend på *Magnolia kobus*
3. Paradisæble
4. Vintermiljø
5. *Sarcococca*

FEBRUAR

Planterne skal stadig efterses for om de er beskyttet mod frost. Solen kan svide sarte stedsegrønne, bladbærende planter. Beskyt med gran. Det er ved at være tiden at tænke på læggekartofler.

HUSK: Er der frø gemt fra sidste år så kontroller spireevnen ved at lægge nogle frø på fugtig vat eller køkkenrulle for at se om frøene spirer.

FRUGTTRÆER

Æble, pære og paradisæble beskæres og udtyndes så træerne har passende størrelse og der kan komme lys og luft ind i træernes midte.

Ønskes der podning af nye frugttræer eller ompodning af gamle så tag nogle 1 årige, blyantstykke grene fra i forbindelse med beskæring. Grenene bundtes og etiketeres, så man ved hvad der er hvad. Grenene lægges fx i grus/sand indtil der er saft i træerne og podning kan foretages et nordvendt sted midt i april.

Gennemsnitstal Temperatur 0,0 °C. Nedbør 37 mm. Frostdøgn 21.

LIDT AF HVERT

Står der vand på græsplænen, så stik huller med en greb og drys grus/sand over.

Planlægning af køkkenhaven, bl.a. hvor mange kartofler og frø der skal købes.

Rhododendronblade hænger nedad ved barfrost, det giver mindre fordampning.

Grene af gyvel, blåregn, æble, syren m.fl. kan drives i blomstring indendørs.

Kleopetras nål skal stadig have vinterdække.

Er der rodskud eller vildskud fra havens træagtige planter kan de fjernes effektivt nu. Der skæres helt tilbage til basis.

VÆKSTHUSET

Kartofler kan drives, de sættes i spande med let jord og skal stå lyst. Kartofler til forspiring lægges i et lag i kasser på spagnum. De skal placeres lyst, så de kan give korte og grønne spirer.

- Majroe, gulerod og radiser kan sås
- Sommerens slyngplanter kan sås
- Petunie og sommerbegonie kan sås
- Knoldbegonie kan sættes til frostfri forspiring
- Er der skjoldlus på nogle af de overvintrede planter kan de forsigtigt skrabes af med en kniv.

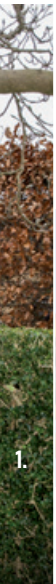
1.

1.

1.

MARTS

Nu begynder der at komme gang i kolonihaven. Solen kan være skarp så beskyt sarte planter mod udtørring. Væksthuset kan så småt sættes i gang. Grene af *Forsythia*, *Magnolia*, paradisæbler m.fl. kan drives frem til blomstring. I haven begynder prydkirsebær og troldnød at blomstre.

HUSK: Foråret kan være tørt, så der kan være behov for at vande surbundsplanterne.

LØGPLANTER

Vintergækker kan deles når de er 3-5 cm over jorden. De graves forsigtigt op, deles, plantes og de blomstrer videre.

STAUDERNE

Sidst på måneden kan staudetoppen klippes af og materialet komposteres.

Gennemsnitstal Temperatur 2,1 °C. Nedbør 46 mm. Frostdøgn 18.

GRÆSPLÆNEN

Græsplænen rives godt igennem. Fjern mos. Giv en blandingsgødning sidst på måneden. I milde vintre står græsset fint grønt.

GRØNTSAGER

Asparges kan plantes ud sidst på måneden. Grønne asparges er de nemmeste at dyrke. Første høst finder sted efter tredje år.

VÆKSTHUS

Abrikos, fersken og mandel blomstrer, de kan evt. bestøves ved at føre en blød pensel fra blomst til blomst.

Figen sætter frugter uden bestøvning.

Udplantningsplanter sås. Rette såtidspunkt ses på frøposen.

Fuchsia grønnes, beskæres og pottes. Pelargoniernes visne blade fjernes, planterne beskæres og pottes. Aubergine, tomat og peber kan sås.

1.

Noget om vedbend

Jørgen Bech-Andersen har blik for ting i haven, mange af os andre ikke tænker over eller lægger mærke til. Læs og lær om noget af det her.

1. I det florale stadium ses foruden blomster også hele, blanke blade.
2. Ung vedbendranke i det juvenile stadie med håndfligede blade og hæfterødder.
3. Modne frugter hvor de hele, blanke blade tydelig viser forskellen på det juvenile stadium.
4. Træet dækkes hurtigt med et tæt løv af den invasive vedbend.

***Af Jørgen Bech-Andersen** / Plantepatolog*

Vedbend, *Hedera helix*, er en stedsegrøn klatreplante der er vildvoksende i Europa og Asien. Tidligere var det specielt i Sydeuropa den fyldte skovbunden og med sine hæfterødder bredte sig højt op i træerne. Efter de senere års mildere vintre ses den nu også i det østlige Danmark hvor den nærmest kan virke invasiv. Af samme grund er den forbudt i bl.a. New Zealand og Australien.

Ungdomsstadiet

Det er en af de planter, der har to meget tydelige former, et ungdomsstadie og et voksenstadie. I ungdomsstadiet er bladene læderagtige, håndfligede og med lyse bladnerver. Der udvikles ikke blomster i ungdomsstadiet.

Voksenstadiet

Senere, i voksenstadiet, det florale stadie, ses læderagtige, udelte, mørkegrønne, blanke blade. Blomsterne fremkommer i september-oktober, de sidder i skærme og er grønlighvide med fem tykke kronblade. Blomsterne er til stor glæde for insekter og der produceres store mængder honning. I løbet af foråret modner de violette, for os giftige, bær, der er til glæde for fuglene, der ikke har så meget at leve af på den årstid og frøene bliver derfor spredt effektivt. I voksenstadiet hedder planten *Hedera helix* subsp. *helix* hvor den tidligere hed *Hedera helix* f. *arborescens*. Arborescens betyder: bliver til et træ, og det er egentlig meget sigende, men det er altså ikke det navn, der bør bruges.

Formering

Det er muligt at få stiklinger af planter i voksenstadiet til at slå rødder. Her danner den en opret, stedsegrøn busk. Der findes endvidere sorter med hvidspættede blade.

Lidt historie

I de hårde vintre under anden verdenskrig frøs planterne ned til jordhøjde. Dengang skulle man til Frankrig for at se dem bruge træer som stige til at klatre op i sollyset. I dag behøver man ikke at tage til Frankrig, selv her i Danmark når de nu let op i 20 meters højde. Til tider kvæler de endda den hjælpsomme vært.

PLANTE SKOLER

Se vores store udvalg til Danmarks billigste priser på planteskoler.dk

ROSER Kæmpe udvalg i roser til haven **fra kr. 32,-**

FRUGTTRÆER 2-3 års træer
Bland selv: Æbler, pære, kirsebær, blommer
og meget mere. Pr. stk. 119,- **Ved køb af 10 stk. fra kr. 98,-**

Alle træer kæmpe udvalg i størrelser op til 800 cm.

BUNDDÆKKE PLANTER
Stort udvalg med priser **fra kr. 8,-**

Hækplanter i alle udgaver og størrelser.

Læhegns planter, kæmpe udvalg.

Mangler du hjælp, råd og vejledning, er du altid velkommen til at ringe

Planteskoler.dk

Hestbjergvej 6, Vind | 7500 Holstebro
Tlf.: 97 43 00 88 | mail@planteskoler.dk

Alle priser er ekskl. moms og fragt.

KRYDDERURTER

Krydderurter er herlige at kunne plukke løs af og bruge i madlavningen, at kunne nyde duften af, og ikke mindst en fryd for øjet, når de står fulde af dejlige blomster eller frøstande.

I første udgave af Havebladet i 2019 fortalte Anemette Olesen hvordan man sår krydderurter, anlægger og indretter en krydderurtehave, dyrker krydderurter i krukker og hvordan man udvælger sine krydderurter. Her omtales endnu nogle krydderurter, som du kan have glæde af i din have.

Fennikel
Bladene hakkes i salater, bruges over kogte grøntsager, i supper og til fisk. Frø bruges i sauce, fiskeretter og brød. Stilke i salater og som grøntsag. Knolden bruges som grøntsag. Let anisagtig smag.

Kamille
Blomsterne, der plukkes før udspring, anvendes bl.a. til te.

Kommen
Bladene anvendes på samme måde som persille i råkost, salater, supper og saucer. Frø anvendes i ost, brød og til lamme- og fårekød. Roden anvendes som pastinak.

Lavendel
Blomsterne anvendes i lavendelposer, tørret til dekoration og i parfumeindustrien. Blomsterne anvendes som krydderi i marmelade og dessert og kan kandiseres. Anvendes også til te og lammekød.

Morgenfrue
Blomsternes kronblade anvendes som erstatning for safran til ris, fiske- og kødsuppe, flødeost, yoghurt, kryddersmør, omeletter og brød. De unge blade anvendes i salater og stuvninger. Bør kun spises i begrænsede mængder ifølge Fødevarestyrelsens planteliste *(red.)*.

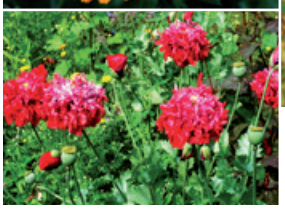

Valmue
Alle frø fra valmuer kan anvendes som birkes. Drysses på og blandes i dejen til brød, kager og kiks. De tørrede frøkapsler er dekorative i dekorationer.

Kinapurløg
Smager mildt af hvidløg. Bladene bruges som grønt drys, til farsretter og som almindelig purløg. Blomsterne kan også spises eller tørres og bruges til blomsterarrangementer.

Syre
De unge blade anvendes i salat, supper og som spinat. Kogevandet skiftes en gang for at mindske den syrlige smag. Bruges som drys i omeletter, fiskeretter, kød og sauce. Rund smagen af med sukker - aldrig salt. Saften kan bruges som pletfjerner.

Timian
Bladene anvendelige som krydderi i supper, kød- og fiskeretter. Fortrinlig med tomater og i marinader, saucer og i retter der simrer i vin som fjerkræ, vildt og skaldyr. Planten er en fin bifoderplante. Bladene er fine i potpourri og dekorative i tørrede dekorationer.

Af ***Anemette Olesen*** / *Haveskribent*

1. Figner. Skønne og dejlige frugter som kun venter på at blive plukket og nydt. Det er sorten 'Brown Turkey'.
2. Sunde og smukke stauder som kan deles nu og blive til endnu flere skønne planter de følgende år.

Morfars prydhave

EFTERÅR

Dette års sommer lignede på mange måder de gennemsnitlige danske somre. Juli 2019 var heldigvis knapt så tør som sommeren 2018. Mange dage nåede temperaturen også over 31 grader og enkelte steder endnu højere.

Så høje temperaturer bryder hverken mennesker eller dyr sig om. Det var rigtig hårdt for mange planter, men planterne fik i år ikke så mange tørkeskader. Omvendt kan man også se positivt på årets sommer i Morfars Prydhave, for han havde mulighed for at anvende store mængder opsamlet regnvand, som han havde opsamlet i store tønder i de perioder hvor det regnede godt. Regnvand er både gratis og blødt (uden kalk).

Deling og omplantning i blomsterbedene

Alt i alt var sommeren 2019 en god sommer. Meget af sommeren var badevandet lunt, 20-22 °C. Hvis haven lå tæt på en sø eller hvor der var gode badeforhold kombinerede mange et ophold i haven med en svalende dukkert.

I oktober er det et godt og rigtigt tidspunkt at dele eller omplante flerårige planter. Jorden er normalt fugtig og har en høj jordtemperatur. Når dette er tilfældet får rødderne hurtigere fat. Det vil sige at der hurtigt dannes mange nye rødder og de nye planter begynder hurtigt at vokse på det nye sted. Hvis du er hurtig til at plante om og dele er det ikke utænkeligt at enkelte arter kan nå en mindre blomstring inden frosten stopper væksten igen. Hvis du klipper flerårige blomster ned umiddelbart efter afblomstringen og de blomstrer igen senere på året er der tale om en såkaldt remontering.

Figner

Den varme sommer 2018 kombineret med en mild vinter har givet morfar mange af hans yndlingsfrugter i kolonihaven: figner. Dette har givet mulighed for at han har kunnet servere en af sine yndlingsdesserter: Figner fra egen kolonihave med chantillycreme: Nyplukkede figner fra egen have med kold piskefløde med florsukker og friske vaniljefrø. Fløden er nypisket og kold. De forskellige nye figensorter som findes i handelen er alle fuldt hårdføre men de sætter alligevel alle pris på en lun og beskyttet vokseplads.

Stauder

Stauder er blomstrende, flerårige, urteagtige planter som normalt anvendes i flere forskellige farver, højder og blomstringstidspunkter. Når denne gruppe af blomster vokser sker det altid væk fra centrum. Ved at vokse på denne måde breder planten sig mere og mere. Yderligere ses det på mange arter at de inderste dele af planten ofte visner eller giver mindre antal blomster. Når du kan se disse tegn er det tid til at grave planterne op og dele dem. En høj jordtemperatur får hurtigt de delte planter til at danne nye rødder så de kan fortsætte væksten og de omplantede planter får godt fat inden en streng nattefrost begynder. En kraftig plante på ca. 50x50 cm kan let deles i 6 nye planter. Vil du have flere planter kan du let sætte antallet op, men til gengæld bliver planterne mindre.

Inden du planter de nye planter ud vil jeg anbefale at du drysser lidt kompostjord ud på arealet i en tykkelse på 5-10 cm. Dette lag giver de nye, små, nyudplantede eksemplarer en god gødningsstart. Efter omplantningen og delingen er det vigtigt at holde bedet fri for ukrudt.

***Af John Henriksen** / Fhv. slotsgartner, landskabsarkitekt MDL.*

Havedvale

Der er ikke det samme tidspres omkring vinterens arbejdsopgaver som om foråret. Vi kan med velfortjent sindsro gå ned i tempo og nyde de få timers dagslys med vinterens havesysler.

1.

2.

3.

Når der har været gentagne nætter med frost, bliver haven for alvor nøgen. Det gør det muligt at se på de overordnede strukturer. Mangler der et hegn et sted? Skal noget af græsplænen indvies til køkkenhave? Hvis ikke jorden er bundfrossen, kan man sagtens grave stolper ned til hegn og højbede.

Vinterens arbejdsopgaver
I frostfri perioder kan man plante barrodsplanter til hæk eller læhegn og løvfældende træer som frugttræer og udnytte, at der oftest slet ikke er behov for vanding. På nyplantede frugttræer skal man huske at sætte en stammebeskyttelse på, så rådyr og gnavere ikke spiser af barken og dermed slår træet ihjel. Træerne er i vinterdvale indtil slutningen af februar, hvorefter det ikke er hensigtsmæssigt at plante.

Af Mia Stochholm / Indehaver af urtehaver.dk

Mens træerne er i vinterdvale kan man skære podekviste til podning i februar og marts. Det er også i vinterperioden, man skal fjerne frugtmumier på æbletræer og nedfaldsæbler med svampesygdommen gul monilia, så smitten begrænses til næste år.

Græs vokser ved bare ganske få plusgrader og spreder sig let til belægninger. Lugning af belægninger er mindre krævende på denne årstid, hvor jorden er fugtig og rødderne knap så stærke som i foråret.

Har man en åben kompostbeholder skal man sørge for, at den ikke er for våd, så den fryser og herefter rådner. Tilsæt savsmuld eller halm, og dæk eventuelt med en vintermåtte, så processen ikke går helt i stå.

En håndsrækning til de vilde dyr
Vinteren er god til at afsløre om ens have tilbyder gode levesteder for de vilde dyr: Redekasser til fuglene, kvasbunker til pindsvin, døde træer til svampe og biller og frøstande til fødekilde til flere forskellige slags smådyr. Alle dyr er et vigtigt led i fødekæden og skal tilgodeses med revner, sprækker og kroge til alle deres forskellige behov. Jo mere varieret beplantning og jorddække, jo bedre vilkår for de vilde dyr!

Planlægning
Når man pisker rundt i haven om sommeren og sår, beskærer og planter, tænker man tit: Til næste år skal jeg huske.... Men når man så sidder om vinteren og skal planlægge, kan det være svært at huske hvilken plante man ville plante hvor og hvilken fabelagtig radisesort man havde smagt hos naboen. Derfor er en havedagbog et vigtigt redskab til vinterens planlægning. Det er nu, der er tid til at planlægge bede, byggeprojekter, køkkenhavens sædskifte og købe eller bytte sig til nye og spændende frø. Vigtigst af alt er det at nyde vinterpausen, for lige om lidt længes vi efter lyset, foråret og nye haveoplevelser. Årshjulet triller og hver årstid har sin charme.

1. Vinterhaven byder på mange smukke oplevelser, især på en frostklar morgen.
2. Bladbeder tåler lidt frost og skyder igen med friske skud om foråret.
3. Hvis man har frugt i overskud, værdsættes det meget af solsorte og sjaggere på vintervisit.
4. Når haven står nøgen om vinteren, kan man tydeligt se linjerne, og i frostfri perioder er det muligt at sætte hegnspæle i jorden og lave kvashegn eller andre hegn med forskellige formål.
5. Når den første frost kommer, ændrer havebilledet sig markant.
6. Man kan begrænse smitten fra svampesygdomme ved at fjerne rådden frugt fra frugttræerne om vinteren.

VINTER-OPGAVER

Plante barrodsplanter

Skære podekviste

Luge belægninger

Lave insekthoteller og fuglekasser

Tømme brugte fuglekasser

Samle grene til kvashegn/kvasbunker

Tilsætte savsmuld eller halm til den åbne kompost

Lægge planer

Stjernestunder i kolonihaven

Juliana Compact

5,0 m²
6,6 m²
8,2 m²

Alu/sort eller antracit/sort • Hærdet glas
Inkl. fundament • **Pris fra 12.999 kr**

Juliana Junior

8,3 m²
9,9 m²
12,1 m²

Alu eller antracit • Hærdet glas eller delt glas • Inkl. fundament • **Pris fra 9.499 kr**

Vi har butikker tæt på dig:
Aalborg • Holstebro • København
Næstved • Odense • Roskilde
Find os på drivhuscenter.dk

JULIANA DRIVHUSCENTER

Bestil katalog på
drivhuscenter.dk
eller scan kode

LIDT AF HVERT

En have giver mulighed for at få frisk luft og jord under neglene.

En have er levende, i konstant forandring og udvikler sig forskelligt fra år til år. Alligevel har enhver havedyrker med respekt for sig selv lyst til at foretage ændringer, plante nyt og få tips til pasning og indretning.

På de efterfølgende sider får du forhåbentlig gode ideer til netop dette.

Bænk

Stor træstamme med udskåret bænk.

Jann Poulsen

Grentorn

En grentorn er en gren, som er omdannet til en torn. Som regel dannes grentorne af kortskud, der sidder sidestillet over et bladar på modergrenen. Det er tilfældet hos bukketorn, havtorn, slåen og tjørn. Grentorne, der er dannet af kortskud, bærer ofte blade, knopper eller bladar. Også langskud kan ende i en torn, og hvor det er tilfældet, foregår den videre forgrening af langskuddet fra sidestillede knopper, der sidder nedenfor grentornen. Grentorne der dannes af langskud ses hos vild pære og vrietorn. Grentornenes funktion er ligesom andre tornes: at beskytte planterne mod afgnavning. Det ses mere hos planter i varme og tørre klimater end på vore breddegrader. Udover bladtorne kan der være barktorne eller vedtorne. En bladtorn er en torn, der består af et omdannet blad, som hos berberis eller omdannede bladdele, som hos kristtorn.

Jann Poulsen

FYLD OP MED STAUDER

De smukke, flerårige stauder, som fx kertepileurt, der stadig blomster (billedet), er en fryd for haven. De kan plantes stort set hele året rundt, blot der ikke er frost i jorden. Alle plantninger lykkes i sensommeren og først på efteråret, hvor jorden er varm og fugtig, så rødderne hurtigt får fat. Ellers siger man, at efterårsstauder plantes om foråret og forårsstauder bedst plantes om efteråret. Med stauder er det ekstra vigtigt, at jorden holdes fri for ukrudt både før og efter plantning. Det er næsten umuligt at komme flerårig ukrudt til livs i et staudebed. Det er en god idé at plante tæt, så planterne hurtigt skygger for ukrudtet. En tommelfingerregel er, at afstanden til næste staude ikke bør være større end højden.

Frank Kirkegaard Hansen

Efterårsløv

Paradisæblet *Malus tschonoskii* får nogle meget smukke høstfarver.

Jann Poulsen

Havearbejde giver lykkefølelse

Fiskars har sat sig for at undersøge lykken ved at dyrke haven. Her svarer 85 % at bare en halv times havearbejde om dagen giver en øget lykkefølelse. Tid til eftertanke, ikke?

Hans Preisler

SOMMER-BLOMSTER

Så smukt og blomsterrigt, var det i sommer.

Jann Poulsen

Spirende forår

Skovbunden spirer.

Jann Poulsen

TERMOELEKTRISK KØLETASKE

Dometik introducerer en ny termoelektrisk køletaske udelukkende baseret på biokompositmateriale, fuldt genanvendelige, med et 26 % lavere CO_2 aftryk end traditionelle køletasker.
Den kan både køle til 18 grader under udendørstemperaturen og den kan fungere som varmetaske. Unik overflade med hampefibre, bærehåndtag der enten låser eller støtter låget. Indhold 29 liter, kan rumme 6 stående 2 liters flasker. Skal tilsluttes 12 V eller 230 volt. Strømforbrug 47 w (12 v), 55 w (230v) og 39 w ved varmeforbrug. Og så kan du tilslutte din telefons strømforsyning når den er tilsluttet.

Hans Preisler

EFTERÅRSLØV

Når bladene falder af træerne kan det give nogle smukke oplevelser på jorden. Her er det blade fra Kinesertræet.

Jann Poulsen

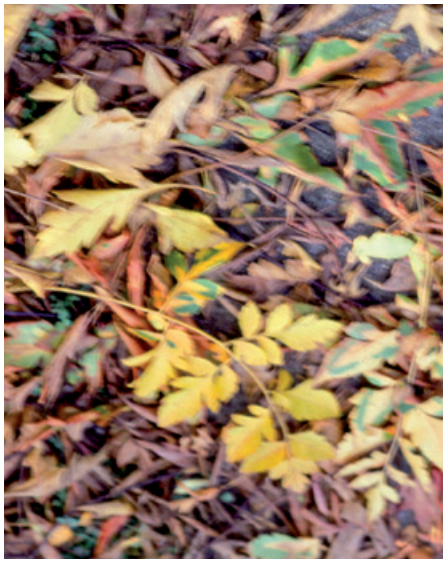

Smuk stamme

Mange stedsegrønne træer har meget smukke og dekorative stammer og grene.

Jann Poulsen

UNDGÅ RÅD I VINTER-GRØNTSAGERNE

Når man har brugt energi på at dyrke og høste sine grøntsager gennem sæsonen er forholdet til dem nærmest blevet familiært, og det gør derfor rigtig ondt at skulle kassere dem på grund af dårlige opbevaringsforhold.

For alle angreb af råd og svampe gælder det, at det smitter, derfor skal man være omhyggelig med at fjerne rådne grøntsager fra opbevaringskasserne jævnligt. Det bedste er naturligvis at forebygge rådangreb. Det gøres ved at håndtere alle grøntsager, der skal opbevares, nænsomt, så de ikke får stød.

Toppen tages af alle rodfrugter, før de lægges til opbevaring, og de skal endelig ikke vaskes.

De lægges i et tyndt lag og gerne i sand eller savsmuld for at bevare fugtigheden. De skal opbevares så køligt som muligt, men frostfrist, ventileret og uden adgang for mus og rotter.

Hovedkål høstes med stok og rod og opbevares under samme forhold. Kartofler opbevares mørkt og ikke under fem grader.

Mia Stochholm

Udgået træ

Et udgået træ med dekorative grene kan bruges som skulptur.

Jann Poulsen

Tid til forårsløg

Løg skal sættes, ikke plantes. Grav et lille hul i jorden og sæt dem på bunden. Som tommelfingerregel skal hullet være cirka tre gange så dybt som løget er højt. Det kommer sig ikke så nøje, men vær dog opmærksom på at madonnalilje kun skal have to cm jord over sig. Løgene trives bedst, hvis de får min. 10-20 cm imellem sig, afhængig af løgstørrelsen, men det virker mere naturligt, hvis nogle af dem står lidt tættere, så de danner en spredt gruppe, der er tættest i midten. Du kan efterligne en naturlig løggruppe ved at kaste løgene hen ad jorden og sætte dem, hvor de lander. Løg trives bedst på en jord med godt dræn, så grav gerne hullet lidt dybere end nødvendigt og læg lidt grus i bunden.

Frank Kirkegaard Hansen

MÅ JEG BRÆNDE MIT HAVEAFFALD?

Reglerne for afbrænding af haveaffald er forskellige i landzone og byzone.

Uddrag fra Miljøstyrelsen
Bor du i byzone kan du gå ud fra, at der hele året er forbud mod at brænde haveaffald. Det samme gælder for sommerhusområder. Flere kommuner sammenligner kolonihaver med sommerhusområder. I landzone kan kommunen tillade afbrænding af haveaffald fra 1. december til 1. marts.

Sankt Hans
På særligt indrettede bålpladser kan kommunen give tilladelse til at brænde rent, tørt træ til Sankt Hans. Regler og krav til Sankt Hans bål fremgår af kommunens regulativer. Kend altid reglerne i din kommune før du laver et bål.
De præcise regler for afbrænding af haveaffald i din kommune står i kommunens affaldsregulativ. Anmeldes bålet via 112 kommer der en hilsen fra politiet. Så kontakt altid kommunen før du antænder bålet.

Jan Recke, indsatsleder

Insektliv

Mange vil gerne sikre et rigt dyreliv i haven og opsætter redekasser og laver vinterhi til pindsvin m.v. Husk også at skabe levesteder og ikke mindst overvintringssteder til de insekter og andet kryb, som fuglene og pindsvinene lever af. Mange haver er efterhånden blevet alt for pæne og sterile og det giver ikke insekterne mange gemmesteder hvor de kan overvintre.
Bryder du dig ikke om højt græs, brændenælder og kvasbunker i haven, så kan du alligevel hjælpe dem lidt på vej ved at lave et insekthotel.
Et insekthotel er det sted, hvor insekter og andet småkravl kan søge ly eller overvintre. De kan købes færdige eller du kan lave dem selv af bokse fyldt med bambusstykker, uldtotter og træstykker med borede huller eller andre materialer, der skaber små tørre hulrum. Blandt de mange gæster er stankelben, sommerfugle og vilde bier.

Frank Kirkegaard Hansen

OPBEVARING AF GRILLTILBEHØR

ELFA Lumi A/S markedsfører en lille praktisk ting: Opbevaring af alt tilbehøret til grillen på bag- eller forsiden af en dør. Det er jo ikke altid, der er plads til alt tilbehøret et sted og så er det praktisk med et opbevaringsystem bestående af en ophængsskinne, hylder, kurve, opbevaringstavler og lignende som let og uden skruer kan opsættes på døre og vægge. Fås i byggemarkeder m.v.

Hans Preisler

GREB

Hvis plænen allerede nu er meget fugtig er det en god ide at skab lidt dræn ved at stikke en masse huller i plænen med en greb, der stikkes i jorden og vrikkes lidt frem og tilbage. De huller der opstår fyldes med grus, så vandet ad den vej kan løbe længere ned i jorden.

Frank Kirkegaard Hansen

gode bøger

HEJ HAVE
Karina Demuth
Gyldendal
192 sider for 299,95 kr. vejledende

GRØNSPÆTTEBOGEN TIL HAVEN

En ny bog Hej have er familiens svar på Grønspættebogen til haven. Her får du en mængde tips og tricks til, hvordan du får succes i haven. F.eks. med egne gulerødder og ærter, valg af det rigtige æbletræ, vejens højeste solsikke og at få den helt rigtige kompost. Her får du anvisninger til at få naturen helt ind i haven og lærer, hvordan du kender forskel på de forskellige træer og sangfugle og sommerfugle, så du kan se hvad du har i haven. Naturen er i din have og her kan du få tips til at naturen kan udvikle sig. F.eks hvordan du får flere vilde dyr, fugle, sommerfugle, tudser, regnorme, bier og pindsvin. Hvis du vil spise din have, så læs om at gøre jorden klar til at så urter, om frugtbuske, frugttræer, om træer, også de store, og om fotosyntese, jord, vand, bestøvning og meget mere.
En dejlig bog i tidens trends, mere natur, mindre bekæmpelse af ukrudt og alt det andet. Du lægger haven om til naturhave med noget for bier, sommerfugle og fugle, flere naturspots med vilde planter og mindre velplejet kolonihave. Bogen kan give dig inspiration til mere natur i haven, men du behøver ikke lægge det hele om. Selv små tiltag går i den naturlige retning. Vær opmærksom på at de store træer ikke er egnede i kolonihaverne. Bogen omtaler giftige planter ved navn, men der er ikke beskrivelser eller billeder af planterne. Du får nok ikke Kolonihaveforbundets præmie for veldyrkede haver, men du kan måske få præmie for den økologiske have.

Hans Preisler

LIVETS GANG I HF PRØVEKLUDEN – EN HYLDEST TIL KOLONIHAVEN
Michael Svennevig
Forlaget Epigraf
340 sider, vejl. pris 298,- kr.
Ved direkte kontakt til forlaget får kolonihavebrugere bogen til 198,- kr.

EN HYLDEST TIL KOLONIHAVEN

I sidste nummer af Havebladet fortalte vi om H/F Prøvestenens 70 års jubilæum og bogen, de ville udgive i samme anledning. Nu er bogen her, og den fortjener et par ord med på vejen. Det er en usædvanlig jubilæumsbog, for den fokuserer ikke på fortiden og historien men på livet i en haveforening. Haveforeningen er H/F Prøvestenen, der ligger på Amager. Bogen rummer indlæg fra 40 forskellige kulturpersonligheder, der har været på besøg i haveforeningen og bagefter har udtrykt hvad de mener om det liv, de har oplevet der. Det er blevet til en blanding af essays, noveller og digte med overskrifter som Gæstfriheden (Thomas Lagermand Lundme), Havens pris (Jytte Abildstrøm), Det lile hus på prærien (Mette Frank), De små ting (Christine Gasbjerg), I farmors kolonihavehus (Anne Nielsen), Havelågen (Jeanne Freytag), Fra 2000 til 154 kvadratmeter (Birte og John Andersen) osv. osv. Herudover har Michael Svennevig, bogens redaktør og selv havelejer i H/F Prøvestenen, en række samtaler med måske kommende og nuværende havelejere der fortæller hvordan de oplever livet i deres kolonihave. Sidste halvdel af bogen betår af Michael Svennevigs næsten dagbog fra hans oplevelser i Haveforeningen startende med februar og sluttende med marts hvorefter følge en lang række samtaler med beboere i haveforeningen, børn, unge og gamle. Inspirerende samtaler hvor man kommer ind på livet af menneskene. Alle højresiderne er sorthvide billeder af mennesker, huse og miljøer. Billederne er taget af Michael Svennevig og resultatet af både bog og billeder er et billede af en haveforening, som den tager sig ud i dagens Danmark. Det er måske den eneste jubilæumsbog af denne type, som nogensinde bliver lavet, men jeg er sikker på, at der er mange både haveforeninger og kolonihavedyrkere, som vil nikke genkende til det der står i bogen – hvis ikke alle.

Grethe Bjerregaard

ASTRIDS *Have*

SENSOMMER

I morges var det så køligt, da vi stod op, at jeg troede, nogen havde glemt at lukke terrassedøren.

Vi er på den side af sommerferien, hvor det bare er lidt mere træls at skulle tænde for varmeapparatet.

Sensommer

Udgangen af september har de sidste mange år været smertegrænsen for vores familie i forhold til at vende næserne mod lejligheden. Endnu en sæson er, ikke overraskende, gået uden at vi er kommet længere end til overvejelserne om en varmepumpe. Det er blevet en vane at begynde og afslutte kolonihavesæsonen med at fryse. Sådan skal det bare være.

Astrids entusiasme for kolonihavelivet daler altid betragteligt efter sommerferien, hvor hun atter skal svinge sig i sadlen og cykle til skole hver dag. Hun er, som tidligere nævnt, ingen cykelentusiast og studerer dagligt vejrudsigten nøje og hvis der er mulighed for regn eller blæst, argumenterer hun ihærdigt for det rimelige i at bruge rejsekortet. Så er det nemmere med drengene, de elsker måske ikke at cykle, men gør det stort set uden brok. De har heller ikke så travlt med at flytte hjem, som Astrid har. De nyder, at der på mange måder er lidt højere til loftet herude. Sigurd ville ønske, han boede på et landsted, omgivet af dyr, mens Aksel ville være tilfreds med at bo et sted, hvor man måtte have hund. For at imødekomme ønsket om mere dyreliv, vil vi lave et lille vandhul i baghaven til foråret. Sigurd har en ven, hvis mormors have står for ham som nærmest magisk. Der er høje klatretræer, et vandhul og fritgående høns; det bliver svært at konkurrere med, men lidt har også ret, og i år fandt vores dyreinteresserede nabo en ægte tudse i sin baghave og kom ind med den.

Bærmonsteret

Så er der bærmonsteret, som jeg lidet flatterende bliver kaldt, bare fordi jeg går op i at indsamle (alle) de bær vi har i haven. Dem, vi ikke spiser med det samme, eller sylter, ryger i små poser, der køres i pendulfart hjem til den store fryser i lejligheden. Jeg er gavmild af natur og involverer gladeligt hele familien i min hobby, de skal ikke sidde længe at hænge før de får stukket en skål i hånden og bliver sendt ud på bærjagt. Om det er ribs, blåbær, solbær, hindbær eller brombær; alle har deres favoritter. Astrid er til ribs mens brødrene er mere til de søde hindbær. Jeg er til det hele. Jeg har gennem årene haft mine kvaler med at få en ordentlig grøntsagsproduktion op at stå, så jeg er mægtig tilfreds med min succes som bæravler.

Frugttræerne er også dejlige, men det er efterhånden nogle år siden, vi havde et rigtig godt æbleår. Det ene træ har næsten ingen æbler og på det andet falder de ned, bare man kigger på dem. Og så er der utøj og ormehuller i langt de fleste af dem, der hænger tilbage. Selvom en orm helt sikkert bare smager af æble, så tager det lidt af fornøjelsen at opdage sådan en størrelse efter første bid, i hvert fald for mig. Børenes far har ingen betænkeligheder. Han spiser også løs af blommerne, hvor oddsene for at finde orm er endnu større. Men spises skal de, frugterne, så jeg har allieret mig med en lille kniv, så børnene og jeg kan nyde dem i mindre bidder, nøje undersøgt for dyr.

Tak for i år

Det er altid lidt vemodigt når kolonihavesæsonen går på hæld; vi skal sige på gensyn til naboerne og lukke huset ned. Det har været en herlig sommer, men hvor går tiden dog hurtigt. Vores nyslåede teenager har meddelt, at hvis hun skal flytte med ud næste forår, så skal hun have sit eget værelse! Hun har sagt det før og vi har gjort, hvad vi kunne, for at ignorere det, men nu går det nok ikke længere. Vi må bruge vinteren på at samle kræfter, til det igen går løs med alle kolonihaveprojekterne til foråret. Vi glæder os.

Af Tina Baungaard Nielsen

i forbifarten...

***Af Carsten Juul** / Konsulent i Århuskredsen*

Man hører ofte, at der ikke er nær så meget fantasi blandt kolonihavebrugerne som tidligere. Det modbevises af disse billeder, som Carsten Juul har set på sine mange besøg i haveforeningerne. Se på dem, nyd dem og bliv inspireret.

FOR BØRN OG BARNLIGE SJÆLE

Det er dejligt når man kommer ind i en kolonihave, hvor man kan se, at der er plads til børnene. I denne have er der gennemført kvalitet i alt, hvad der er lavet og det er et åbent spørgsmål, om det kun er børnene, der har glæde af sådan en hule.

MONSTRØS AGURK

En sjælden gang sker det, at en plante ikke udvikler sig som forventet. Det er ikke til at sige, hvad der er årsagen, men en eller anden genetisk fejl må der nok være tale om. Planten vokser men er flad og rillet i stænglen og sætter kun frugter på stænglen. Det er ikke en plante, man kan forvente at finde en anden gang. Det påvirker ikke andre planter.

ET BLIKFANG

En usædvanlig farvesammensætning der fanger blikket. En fantastisk blå farvekombination der går igen i havelågen, huset og krukken.

GENBRUG

Hvis man har fantasien i brug og hænderne skruet rigtigt på kan man få meget ud af gamle sengegavle og andre genbrugsmaterialer.

Tekst af Frank Kirkegaard Hansen / *Havearkitekt* . **Foto Frank Kirkegaard Hansen** og **Ibulb**

Længe leve tulipanerne

1.

Tulipaner findes i et utal af farver og blomsterformer, lige fra kølige, grønhvide klassikere til spraglede og krøllede papegøjetulipaner. Der er noget for enhver smag, og derfor er tulipanerne også blandt de mest populære forårsløg, og der bliver solgt i tusindvis af dem hvert efterår. En anden og lidt mere kedelig grund til, at løgene sælger så godt er, at tulipanerne ofte kun holder få år inden de mere eller mindre forsvinder fra haven. Så må man ud at købe nye. Det gælder især de meget forædlede typer, der til gengæld er meget smukke og som blot skal betragtes som smukke sommerblomster, man kun har glæde af en enkel sæson.

Botaniske tulipaner

Heldigvis er der en gruppe tulipaner som er mere staudeagtige, dvs. at de kommer igen år efter år uden at blomstringen aftager. Det er især de såkaldte botaniske tulipaner og deres hybrider, der er de små, oprindeligt vilde tulipaner, som alle de store, flotte havetulipaner er dannet af. De botaniske tulipaner er ofte lave og med spættede eller stribede blade og de blomstrer i haven på det ellers lidt døde tidspunkt, hvor det er slut med erantis og krokus og hvor de kraftigere tulipaner ikke er dukket op endnu. De botaniske tulipaner stammer hovedsageligt fra Tyrkiet og omkringliggende lande, hvor de vokser vildt i bjerge og på sletter, hvor der er fugtigt om foråret og tørt om sommeren samt en stor del af vinteren. Det er disse forhold vi skal prøve at efterligne herhjemme.

Arter og hybrider

Til de botaniske tulipaner hører de rene arter men også hybrider, der tilhører grupperne *fosteriana*-, *kaufmanniana*- og *greigii*-tulipaner. De er blandt de mest hårdføre tulipaner der blomstrer år efter år og som endda kan sprede sig i haven. Især hybriderne har store og farverige blomster, der virkelig sparker gang i foråret. De små tulipaner er flotte i grupper og trives fx fint i plænen, hvor de kan blive til fine blomstertæpper.

Mange muligheder

Tulipanerne kan bruges alle steder i haven. De liver op mellem roser og andre buske, inden disse selv får blade. Under buskene skal du blot vælge de lave botaniske sorter. I krukker fungerer de også fint, især hvis du sætter dem i en spand i krukken. Så kan spanden blot tages op efter afblomstringen og gemmes væk til næste forår og krukken er fri til at plante sommerblomster i. Husk, der skal være huller i bunden af spanden, så overskydende vand kan løbe ud. I staudebedet spiller de fint sammen med de øvrige planter hvis du vælger tidlige tulipaner eller sene stauder, så tulipanerne kan nå at blomstre af inden staudernes blade kommer op og dækker blomsterne. Fordelen er, at stauderne dækker for tulipanernes visne blade.

Tulipaner er pragtfulde og fås i utallige farver, former og størrelser, så der er også nogle der passer til din have. Nogle har ry for at være meget kortlivede, men der findes heldigvis robuste typer, der blomstrer år efter år.

1. Foto: Ibulb. *Tulipa polychoma* hører til blandt de karakteristiske, lave botaniske tulipaner. Den har hvide blomster med en gul midte.
2. 'Queen of Night' hører til blandt de mest holdbare af de sene og enkle tulipaner. De holder længst, når de står i fuld sol på en veldrænet jord.
3. Den svagt duftende skovtulipan, *Tulipa sylvestris*, hører til blandt de rene arter. Den vokser vildt mange steder men har været dyrket i haverne siden 1753. Den spreder sig ved både frø og udløbere, hvis de får den rigtige placering, som i modsætning til de fleste andre tulipaner er i let skygge og gerne en god muldrig jord.
4. For ekstra tidlig blomstring kan tulipanløgene sættes i krukker og drives frem inde i væksthuset.
5. Foto: Ibulb. Kirgisisk tulipan *Tulipa turkestanica* dukker op i haven allerede i begyndelsen af april. Den er helt speciel med sine stjerneformede blomster.
6. *Tulipa sprengeri* er en smuk og hårdfør tulipan, der kommer igen år efter år og langsomt breder sig.
7. Foto: Ibulb. Hvad *Tulipa schrenkii* mangler I højden har den til gengæld I blomsten. Den røde og gule farver sætter for alvor gang i forårshumøret.

Tid til tulipaner
Som med andre forårsløg har du glæde af tulipaner i flere omgange. Først og fremmest i foråret, når de første spirer dukker op og senere når blomsterne folder sig ud. Forventningens glæde er ofte den største, siger nogen. Hvis du vælger bredt, så du får et godt udvalg af de forskellige typer, kan du glæde dig over tulipanernes blomster fra sidst i marts til begyndelsen af juni. Det er en god idé at købe tulipanløg, mens der stadig er et stort udvalg af sunde og gode løg. Vælg sunde, faste løg og tag også de største, der giver en bedre blomstring. Efteråret er det perfekte tidspunkt til at sætte tulipanløg. Løgene har brug for de kolde vintertemperaturer for at kunne udfolde sig i det tidlige forår. Når de plantes inden vinter, får de tid til at udvikle gode, stærke rødder. Jo bedre rødder, desto kraftigere og smukkere blomster.

Husk dræn og gødning
Løg trives de fleste steder i haven, blot de ikke står for fugtigt om vinteren. Løgene skal sættes i jorden i ca. 15 cm's dybde. Grav et hul til flere blomsterløg, eller lav et hul til hvert enkelt blomsterløg og bland gerne noget grus i jorden og læg lidt i bunden af hullet så vandet nemmere kan løbe væk. Læg blomsterløget ned i jorden med den spidse ende opad. Pas på ikke at trykke for hårdt ned på blomsterløgene, da de kan blive beskadiget. Dæk blomsterløgene med den jord, du gravede op af hullet. Giv blomsterløgene lidt vand, hvis jorden er tør. Første sæson har tulipanerne masser af energi lagret i løget, så de kan vokse og blomstre, men de følgende år er det en god idé at give dem et ekstra næringstilskud i form af gødning i efteråret og igen i februar/marts, inden de begynder at spire (1-2 snapseglas NPK pr. m^2). Husk også at brække hovedet af tulipanerne så snart de er afblomstrede, så de ikke bruger energi på at danne frø. Bladene skal have lov til at visne ned, så de kan sende næring ned til løget.

Forårsløg

Husk også de små forårsløg selv om du hurtigt kan købe dig fattig i farvestrålende tulipaner. Nogle af de mere diskrete småløg som perlehyacint, krokus og skilla er meget mere hårdføre og spreder sig langsomt men sikkert i haven.

KONSULENTMØDE I SVENDBORG

Ved det årlige træf for Kolonihaveforbundets konsulenter var udgangspunktet i 2018 Svendborg. Her fortælles om besøg hos en frugtavler og i medicinhaverne

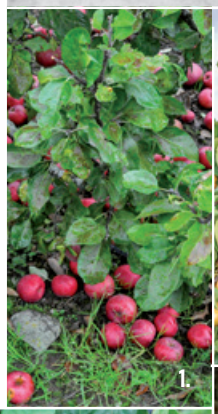

1. Æble 'Ritt Bjerregaard'
2. Mispel, *Mespilus germanica*
3. Røn, *Sorbus aucuparia*
4. Asiatisk pære 'Komoi'
5. Gedeblad, *Lonicera periclymenum*
6. Rundvisning i Medicinhaverne

Laila og Bent Poulsen har siden 1972 drevet Oure planteskole med roser, frugttræer og -buske, men siden de i 2009 gik på pension har de omlagt planteskolen til forevisningshave og som hobbybrug. Her er mere end 115 forskellige frugttræer: æbler, pærer, blommer, ferskener, nektariner og meget andet. Samt en stor smuk have med blomster, prydbuske og prydtræer.

Forevisningshave i Oure

Vi fik en kompetent gennemgang i haven af Bent Poulsen og smagte på mange sorter af æbler, pærer og blommer, fx æblesorten Ritt Bjerregaard, som er meget velsmagende og ikke spor sur og snerpet! I 2018 var der ingen tegn på skurv, som der var meget af i 2017. Lys og luft modvirker angreb af skurv, som sammen med kræft er de største problemer i frugtavlen. Æblepletråd er et forholdsvis nyt svampeproblem i frugtavlen. Vi så også hvordan ferskner og nektariner blev beskyttet mod regn under et halvtag, hvilket modvirker ferskenblæresyge. Besøget afsluttedes i den store, smukke prydhave, velholdt som alt andet. Virkelig et besøg værd.

Medicinhaverne

Dagens sidste ekskursion gik til medicinhaverne i Tranekær. De første haver blev anlagt 2009 efter en haveplan af Jann Poulsen og omfatter 6 haver à 800 m², i alt 3.2 ha. Ideen er at skabe en botanisk forevisningspark med mere end 600 plantesorter, som alle har eller har haft en medicinsk betydning. Hver have har sit tema: Haven for åndedræt og kredsløb (herunder dufthave), haven for urin- og kønsveje (herunder elskovsplanter), haven for fordøjelse, stofskifte og ernæring (herunder snapseurter), haven for nervesystem og bevægeapparatet (herunder til meditation). Senere følger haven for infektioner og immunsystem og haven for sanseapparatet.

De medicinske planter har stor betydning for lægevidenskaben. I 1930 var 90 % af al medicin i apotekerne plantebaseret og i dag regner man med at 25-30 % af al vestlig medicin er plantebaseret. Haverne drives udelukkende af frivillige, og p.t. er der 40-50 fortrinsvis pensionister i havegruppen, en broget skare med mange forskellige baggrunde. Så kommer du forbi, så glem ikke at besøge denne perle.

Af Hans Preisler / Fotos Grethe Bjerregaard

Chili – en af de første planter til forkultivering

Af Mia Stochholm / *Indehaver af urtehaver.dk*

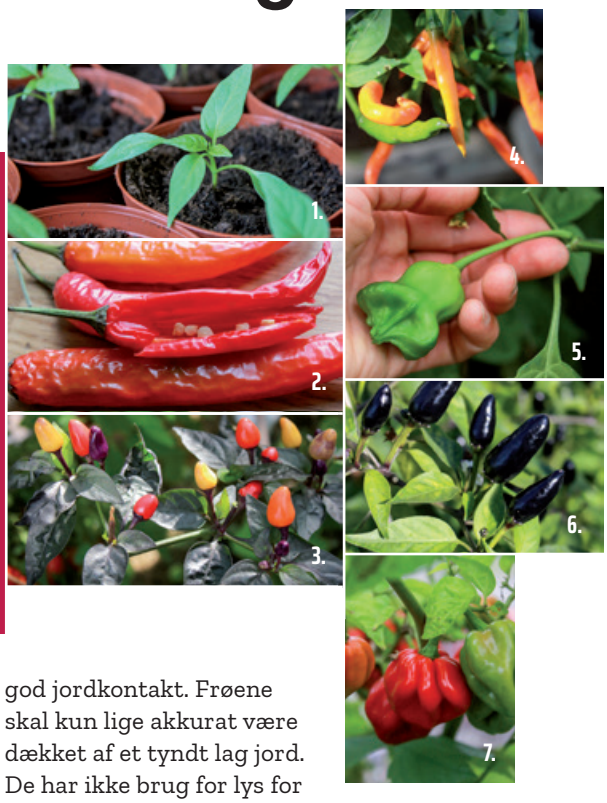

1. Chiliplanter skal forkultiveres ved god varme som en af de første planter mellem slut januar og senest start marts.
2. Chili kan tørres på køkkenbordet, saltes, syltes eller fryses ned til senere brug.
3. En chiliplante kan ligne et festfyrværkeri af flotte farver. Her er det *Capsicum annuum* 'Bolivian Rainbow'.
4. Én enkelt Chiliplante bærer mange frugter og hvis de tørres, er der nok til vinterens forbrug. Her er det *Capsicum frutescens* 'Lanterna de Foc'.
5. Chili kan også være ufo-formet som denne *Capsicum baccatum* 'Bishop's Crown'. Alle chilisorter har mindst to farver – en som umoden og en anden som moden. Denne er først grøn og bliver senere rød. Den modne frugt har mest sødme og styrke.
6. Chili varierer meget i styrke, farve og form. De kan være milde og frugtagtige i smagen og så stærke at man føler, der kommer flammer ud af ens mund. Farverne varierer fra gul, rød, orange, lilla, grøn til næsten sort og de kan være fra få til over 15 cm lange.
7. *Capsicum chinense* 'Habanero' er en ret stærk chili med en score på scoville skalaen på 2-300.000.

> Chiliplanten er en langsom starter og hvis den skal nå at udvikle sig fuldt ud, skal man være tidligt ude med at forkultivere.

Chili er én af de afgrøder, der giver rigtig meget smag på lidt plads. Da den også kan dyrkes på en lun terrasse er den meget velegnet til små haver. Selv om planten er lille kan man hurtigt dyrke så mange chilier, at der er nok til at tørre til vinterbrug.

Verdens mest udbredte og stærkeste krydderi

Chili stammer fra Sydamerika og er et af verdens mest udbredte krydderier. Frugten kom, ligesom kartoflen, til Europa med Columbus og blev mere og mere udbredt i løbet af 15-1600- tallet, hvor den hovedsagligt var medicinplante.

Chiliens styrke måles i Scoville, der indikerer indholdet af capsaicin, som er det aktive stof, der gør chilien stærk. 0 på Scoville-skalaen svarer til en almindelig peberfrugt og 16. mill. er ren capsaicin. Chiliens aroma sidder hovedsagligt i frugtkødet og styrken sidder i frø og frøvægge, så hvis indmaden fjernes, kan man fjerne noget af styrken.

Forkultivering

Chilifrøene skal sås i en jord, der har et lavt indhold af næringsstoffer og en fin struktur, der sikrer god jordkontakt. Frøene skal kun lige akkurat være dækket af et tyndt lag jord. De har ikke brug for lys for at spire, men vand og varme (omkring 24-27 °C). Arter af *Capsicum chinense* skal stå varmest. Såbakken kan med fordel dækkes med plast for at holde på fugten. De fleste spirer inden for en uge, men det kan tage op til fem uger for de langsomste at spire. Så snart de spirer, tages plastikken af, og planterne stilles så lyst som muligt. Efter fremspiringen skal jorden ikke længere være gennemfugtig, den må gerne tørre ud i overfladen mellem vandingerne.

Når rødderne titter ud i bunden af spirebakken pottes planterne op i større potter. Man skal knibe de første 3-5 blomster af, så man sender signal til planten om, at den skal bruge mere krudt på at vokse sig stor, så den kan sætte endnu flere frugter.

Planterne er klar til at blive plantet ud i væksthuset eller sat ud på terrassen når jordtemperaturen er omkring 14 °C og nattetemperaturen ikke er under 10 °C. Jorden skal være veldrænet og næringsrig.

Overvintring

Chili er flerårig og hvis man lykkes med at overvintre den, kan man høste frugter af planten betydeligt tidligere end på nye planter. De småfrugtede sorter overvintrer lettere end de storfrugtede. Dyrker man chili i krukker kan de overvintres ved 10-15 °C og lyst. Man skal ikke lade sig narre af det sølle udseende, når de taber bladene. De skal vandes sparsomt og vil starte en ny vækst, når lyset vender tilbage først på året.

Af Jann Poulsen / *Konsulent i Sydøstfyns kreds*

DEN SYGE SIDE

Plantevariationen i en kolonihave er så stor, at angreb af sygdomme og skadedyr sjældent giver virkelig stor skade. Det er dog også rart at vide hvad det er, der ind imellem rammer planterne, så de ikke mere ligner sig selv.

ÆRTEMELDUG

IAGTTAGELSE: Der kan ses en pulveragtig, hvid svampebelægning, som udvikles på bladene men også på stængler og bælge. Bladene bliver let misdannede og gullige.

ÅRSAG: Det er en svamp som trives godt, når der er tørt omkring rødderne og hvis der samtidig er dårlig luftcirkulation omkring bladene.

HVAD KAN DER GØRES: Det er sidst på sommeren at svampesygdommen udvikler sig. På grund af tidspunktet har det ingen indvirkning på afgrødens størrelse og bekæmpelse er derfor ikke nødvendig.

BIRKEHEKSEKOSTE

IAGTTAGELSE: Der ses ekstremt forgrenede, tætvoksende kviste på birketræer. Disse kvistsamlinger kaldes heksekoste og kan ses spredt på hele træets krone.
Heksekostens blade bliver gule og har et lag svampesporer på undersiden. Om vinteren kan man forveksle heksekoste med fuglereder som ødelægger træets silhuet. Om sommeren fremtræder de som tætte, bladrige samlinger og er derfor mindre skæmmende. Heksekostene er følsomme overfor frost og kan visne og falde ned.

ÅRSAG: Det er en svamp som spredes med vandstænk og vinden. Dun- og vortebirk angribes oftest.

HVAD KAN DER GØRES: Svampen gør egentlig ikke nogen skade og heksekostene betragtes som kuriositeter. Bryder man sig ikke om dem kan de fjernes og det begrænser problemet. Kan ikke bekæmpes kemisk.

HULHEDER I STAMMEN

IAGTTAGELSE: Skadede partier på træer kan hurtigt nedbrydes og danne hulheder når de udsættes for vejr og vind og ligger åbne for svampesporer. Råddet kan brede sig længere ned i grenen eller stammen og give strukturelle skader, som gør træet farligt at færdes under.

ÅRSAG: Såring af træet kan skyldes stormskade, dårlig beskæring og andre fysiske skader.

HVAD KAN DER GØRES: Forebyg dannelse af hulheder. Træer med hulheder bør jævnlig efterses, så der er overblik over træets tilstand. Eventuelt fjernes skadede grene helt.

1.

2.

1. Heksekoste kan forekomme i flere træarter, her et nåletræ
2. Hvis stubben får lov at stå tilbage kan et frø spire og udvikle sig så den døde stamme nærmest kommer til at fungere som en plantekrukke.

HAVEM@ILEN

Det er så meget lettere at sende en mail end at huske på bestemte telefontider. Derfor besvarer vi nu **udelukkende mails**.

Hvis du står i haven med et problem, du gerne vil have svar på eller en god oplevelse, du gerne vil dele med andre, er det let at sende en mail mens du har oplevelsen i frisk erindring. Du sender mails til ***gb@kolonihave.dk*** *med spørgsmål, kommentarer, sjove historier eller oplevelser. Du kan forvente svar på din mail i løbet af en uges tid. Husk, hvis muligt, at vedhæfte fotos af det, du gerne vil vide noget om eller fortælle videre til andre.*

FIGEN I KRUKKER

Hvis der ikke er mulighed for at overvintre en figen i krukke under frostfrie forhold er det en god ide at pakke krukken godt ind i fx en vintermåtte, boblefolie eller andet isolerende materiale. Hvis planten står på et udsat sted er det klogt at pakke den overjordiske del af planten ind i grangrene eller lignende så den beskyttes mod sen forårsfrost. Frit udplantede figenplanter overlever normalt en vinter i Danmark men den er længe om at skyde om foråret, så opgiv ikke selv om planterne omkring den allerede er godt i gang.

VANDING AF KRUKKE-PLANTER OM VINTEREN

Krukkeplanter har ikke brug for så meget vand om vinteren som om sommeren, men en kopfuld en gang imellem er ikke tilstrækkeligt. Det er kun lige til at fugte jordoverfladen og rødderne befinder sig lidt længere nede. Der skal vandes, så hele jordklumpen gennemfugtes og derefter vandes igen når jorden er ved at være tør. Hvis der er hul i bunden af krukken er det en stor fordel, for så kan vandet løbe ud i underskålen. Hvis det forsvinder meget hurtigt fra underskålen vandes lidt mere, indtil vandet bliver stående for så er jorden gennemfugtet.

FJERNELSE AF DØDE SKUD FRA HÆKKE OG BUSKE

Hvad der gælder for hække gælder også for havens buske. Det er vigtigt at ikke blot døde men også knækkede og beskadigede grene fjernes. De døde og beskadigede skud kan danne indfaldsveje for svampe og bakterier og dermed fremkalde endnu flere døde skud. Jo smallere en hæk er, jo bedre kommer der lys og luft til planterne og jo lettere er det at undgå angreb af sygdomme og skadedyr. Jo mindre tæt grenene i en busk er ved hinanden jo bedre kommer der lys og luft til den og jo bedre udvikler busken sig. En busk kan virke mere frodig og have større blade og blomster hvis den udtyndes hvert år ved fx at fjerne en tredjedel af skuddene helt nede ved jorden.

KAKI-/ SHARONFRUGT

Ofte bruges ordene kaki- og sharonfrugt i flæng, og det er der vel også god grund til, for sharonfrugten er en forædling af kakifrugten, *Diospyros kaki*. Sharonfrugten er forædlet i Sharondalen i Israel, deraf navnet. Man kan sige at sharonfrugt er en kakifrugt, men en kakifrugt er ikke en sharonfrugt. Kaki har været dyrket i mere end 2.000 år i Kina og man formoder at den stammer fra de subtropiske områder. Der er tale om sunde frugter med stort indhold af A- og C-vitamin. De umodne frugter er bitre på grund af stort indhold at tanniner. De frugter, vi køber i butikkerne, er behandlede så indholdet af tanninerne ikke smager igennem. Det sker ved at køle frugterne ned til omkring 0 °C, lade dem ligge i vand eller udsætte dem for CO_2 et døgns tid.

Af Grethe Bjerregaard / *Redaktør*

EFTERÅR ER STARTEN PÅ FORÅR

I oktober-november tages der planter op i planteskolerne. Når det drejer sig om træagtige planter kommer der kun nye planter i handlen en gang om året og det er efterår. Det gamle ordsprog gælder stadig: Hvad der plantes om efteråret **VIL** gro, hvad der plantes om foråret **KAN** gro.

Der er mange gøremål om efteråret, som belønnes med frodige og blomsterrige planter til foråret. Foråret starter om efteråret.

Barrodsplanter
Mange af de planter, som sælges i store partier som roser, hækplanter, prydbuske og -træer, samt frugttræer og -buske, sælges som de graves op i marken, nemlig med blottede rødder. De kaldes barrodsplanter.

Når man skal plante barrodsplanter er det vigtigt at rødderne ikke har været udsat for udtørring fra de opgraves og til de plantes. Vand godt ved plantning.

Efterårsplantede vil have glæde af vinternedbøren, rødderne vil få jordkontakt, og når forårsvejret er til det: sol, lys og jordtemperatur, vil få rødderne til at suge vand op fra jorden, og nyvæksten starter.

Fordelen ved at købe barrodsplanter er, at man kan se hele rodnettet og konstatere om rødderne er fine og intakte.

Planter i potte
Planter i potte er nemme at håndtere og de fleste planter sælges med potte. Rødderne er ikke udsat for direkte udtørring og planterne kan sælges hele året. Det er vigtigt at planterne ikke står for længe i potten, det værste er hvis rødderne er groet ud af potten og fast i underlaget. Om planterne har det godt kan ses ved at vende potten og se om der stikker fine, hvide rødder ud. Inden plantning sættes hele planten med potte i en spand vand hvor den får lov at trække til rodklumpen er mættet med vand. Så får planten en god start. Ved plantning fjernes potten.

Lægning af blomsterløg
Hovedparten af blomsterløg lægges i jorden i løbet af efteråret. Vær opmærksom på at der skal være dræn under løg. Er jorden hård, kan vandet have svært ved at synke og løget kan rådne op. Er jorden meget leret kan hullet til løget graves så dybt at der kan ligge en håndfuld grus/sand under løget. Eller der kan blandes grus/sand i jorden, det sikrer dræn og ilt til løgets videre udvikling.

Såning af græs
Jordtemperaturen og lyset bliver mindre og det tager længere tid for græsfrøene at spire. Er jorden bekvem kan der sås græs i november, hvis alle frø ikke spirer i efteråret kommer de til foråret, og den nye græsplæne kommer hurtige end ved forårssåning.

Bladene falder af træerne
Løv er noget af det bedste at placere i havens bede som godt vinterdække. Løgvækster vil have godt af et beskyttende lag blade. Blæser bladene rundt kan de dækkes med lidt jord eller kompost. Græsplænen kan ikke tåle et tykt lag blade, så de rives ind i havens bede, hvor de gør gavn.

Beskyt sarte planter
Mange planter her i landet er på deres nordgrænse; derfor er de følsomme overfor frost. Beskyt med gran- eller fyrregrene. Nogle af havens hårdføre stedsegrønne som taks trænger måske til beskæring/udtynding og disse grene kan bruges til at beskytte mere sarte planter.

Staudetoppen bevares
Fjern ikke de visne blade, blomster og stængler fra stauderne. Det er staudernes naturlige vinterbeskyttelse og sikrer at de kommer godt gennem vinteren.

***Af Jann Poulsen** / konsulent i Sydøstfyns kreds*

En bivenlig kolonihave

Intensivt landbrug, skovrydning, rydning af hegn og krat og pesticider betyder, at bierne har det svært.

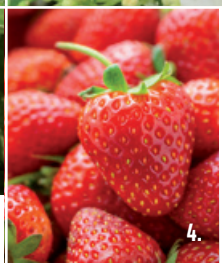

1. Et par bistader i en kolonihave giver ikke gener for naboerne, såfremt de passes ordentligt. Den lokale biavlerforening giver gerne god råd.
2. Jordhumlen i gang med at samle pollen fra en jordbærblomst. Den laver en god bestøvning.
3. Klatrehortensia besøges ivrigt af mange forskellige arter af bier.
4. En effektiv bestøvning er nødvendig for at få udviklet det smukke jordbær.

Vi har brug for bier til at sikre frugtsætningen i vores æbler, jordbær, hindbær og mange andre frugt- og bærbuske. Vi får bedre frugt når blomsterne besøges af forskellige arter af bier. Forsøg i jordbær har vist, at en kombination af honningbier og vilde bier til bestøvningen gav det største udbytte af mere velformede jordbær.

Bier er mangfoldige

Bier er ikke kun honningbier og humlebier. I Danmark er der registreret mere end 290 forskellige arter af bier. Nogle er meget små, andre store, mange er meget sjældne eller ikke set i mange år.

Honningbier og humlebier er sociale og lever i kolonier med en dronning og arbejderbier, de fleste bier er enlige. Her bygger hunbien en rede til sit afkom fx i gamle plantestængler eller den graver gange i jorden.

Danmarks 60.000 kolonihaver kan være med til at gøre en stor forskel for beskyttelsen af diversiteten af bier i Danmark. Du kan gøre en forskel i din have ved at gøre den bivenlig.

Så og plant bivenligt

Blomstrende hække og læhegn omkring havekolonien og på fælles arealer kan bestå af mange træarter: Pilearter, mirabel, fuglekirsebær, slåen, hvidtjørn, hæg, skovæbler fx. Lav en fodpose af biplanter langs hegnene og efterlad nogle områder med bar jord til redepladser for de enlige bier, der bor i jorden.

Vælg en plæneblanding med kløver eller så minikløver i græsplænen. Det giver blomster som bierne kan besøge hele sommeren.

Klip bivenligt

Lad græsplænen blomstre. Lad være med at klippe alle blomstrende plæner på en gang. Ved at klippe forskudt vil der hele tiden være områder med blomster. Ved at klippe lige efter at mælkebøtterne har blomstret kan frøspredning undgås. Du kan eventuelt nøjes med at klippe hækken ud mod vej og sti tidligt og vente med at klippe ind mod haven. Så kan du nyde blomsterne og fugleunger får fred til at flyve fra reden.

Bunker af sten og kvas

Mange bier yngler i visne stængler og i stendiger. Lav en kvasbunke i et hjørne af haven med visne planter og stængler. En stenbunke eller flot stensætning med stenhøjsplanter kan pynte og være værdifulde levesteder for bier. Et sted som holdes tørt uden at være i direkte sol.

Lav et bihotel og en lille bigård

Et bihotel med redegange, der er minimum 15 cm lange, kan hjælpe med redepladser til nogle arter af enlige bier og kan der blive plads til et par bistader med honningbier i en af haverne i havekolonien kan man få lokal honning. Ved rigtig placering og pasning vil de ikke genere. Få gode råd hos den lokale biavlerforening.

Undgå sprøjtemidler

Rigtig mange sprøjtemidler er skadelige for bierne. Det gælder insektmidler, men også mange ukrudtsmidler og svampemidler kan skade bierne. Ukrudtsmidlerne fjerner blomstrende planter og nogle kan selv i meget små doser skade blomstringen.

Stikker de?

Alle bier kan stikke, men de gør det kun som forsvar, og kun de største arter af bier kan stikke igennem vores tykke hud. Så man kan uden frygt gøre noget for at få en bivenlig kolonihave.

Fakta

Registrer din have som bivenlig og få et diplom
Læs mere på www.bivenlig.dk.
Der kan du også læse mere om de mange arter af bier i hæftet Bliv bivenlig.

Af Anders Søgaard Jørgensen / Danmarks Biavlerforening

Frugt og Bær

Surbær

Af Jann Poulsen / *konsulent i Sydøstfyns kreds*

Frugt og bær – gode sorter til haven er udarbejdet af Privathavebrugets Frugt- og Bærudvalg bestående af konsulenter fra Kolonihaveforbundet og Gartnerrådgivningen, undervisere og forskere fra Jordbrugets Uddannelsescenter, Aarhus Universitet og Københavns Universitet samt andre fag-personer.

Surbær (*Aronia*) kaldes også verdens sundeste frugt på grund af det ekstremt høje indhold af antioxidanter samt vitaminer og mineraler.

Aronia hører til kærnefrugtfamilien (*Pomaceae*) og er en busk som bliver 1,5 til 3 meter høj. Den er sund og robust og kan fint dyrkes i kolonihaven.

Også fuglene holder af den

Busken blomstrer i starten af juni måned, og da den blomstrer sent undgår blomstringen at blive ramt af nattefrost. Busken er selvbestøvende, så en busk kan være nok til at få frugter. Bærrene bliver sorte i slutningen af august og hen i september kan bærrene høstes, de kan dog blive siddende til langt hen i efteråret. Fugle kan godt lide bærrene, så der skal nok ikke høstes for sent.

Aronia har en bitter og syrlig smag og en meget rød saft. Bærrene er ikke giftige.

Om efteråret får bladene en meget smuk, rød høstfarve. Busken er nem at beskære og udtynde.

Hvad er *Aronia* godt for?

Det høje indhold af antioxidanter beskytter kroppen mod de frie radikaler. Alle mennesker har frie radikaler i kroppen, disse dannes ved stress, rygning, ophold i miljøer med mange kemikalier og generelt ved forurening. Derfor er det vigtigt at de frie radikaler hurtigt nedbrydes.

Aronia har en styrkende effekt på immunsystemet, sikrer en sund fordøjelse, er bakteriedræbende, har positiv indvirkning på hjerte og blodkar og endelig indeholder *Aronia* bioflavonoider som hjælper med at bevare spændstigheden i huden.

Saften af *Aronia* bruges og blandes i mange forskellige safter, som er i handlen.

Sorter

Aronia melanocarpa 'Nero' er en tjekkisk sort med store bær, højt farveindhold og god sødme. Udbyttet er højt.

Aronia melanocarpa 'Viking' er en finsk sort med meget store bær og højt udbytte, højt farveindhold og god sødme. Tendens til lidt bedre smag end 'Nero'.

Aronia melanocarpa 'Aron' er en god, dansk sort med store bær og god farve.

Ønskes et lille, opstammet prydtræ kan *Aronia* podes på tjørn.

FRUGT OG BÆR – GODE SORTER TIL HAVEN

I DCA-rapport nr. 148 finder du anbefalede sorter af frugt og bær til privat brug. Rapporten kan downloades som PDF-fil på kortlink.dk/ydvn. Du kan også bestille den færdige rapport på samme link.

FOREBYGGELSE AF INDBRUD I KOLONIHAVER

Et positivt samarbejde med politiets kriminalpræventive sektion resulterede i 2 konstruktive møder og 3 tryghedsvandringer i København.

Politiassistent Lisbeth Hohwü fra Københavns politi fortæller om hvordan man kan forebygge indbrud. (Foto Jørgen Ullman)

Politiet supplerede med enkelte råd til de anbefalinger som vi i kredsen i flere år har udsendt til vore medlemmer. Derudover har samarbejdet bevirket en mindre bedring fra politiets side i forhold til at komme ud til haveforeninger med indbrud for at foretage tekniske undersøgelser.

Kriminalpræventive anbefalinger
– på forskellige niveauer [1)]

- Opsæt stærkt, fintmasket hegn og låger på mindst 1,80 m. i højden
- Porte/låger skal være låst hele døgnet i vinterhalvåret.
- Lås alle døre og vinduer. Dine dørkarme og vinduesrammer skal være svære at brække op. Brug envejsskruer i glaslisterne.
- Sæt ekstra låse de steder hvor der er værdier og/eller værktøj, fx i skure/udhuse.
- Mærk de effekter, som har en vis værdi med en loddekolbe, DNA-væske eller lignende. Det er dog bedst at tage værdier med hjem - større maskiner skal skjules (fx dækkes til).
- Træk gardiner fra og lad skabslåger og skuffer stå åbne så mulige indbrudstyve kan se at der ikke er noget at stjæle.
- Lås havelågen hvor det kan lade sig gøre.
- Hav ikke nøgler i dørene på indersiden, så det bliver lettere for indbrudstyvene at gå med tyvekosterne.
- Tv-overvågning og/eller alarm kan være godt som supplement men aldrig erstatte grundlæggende sikring af bygningerne. Der er ingen evidens for at det virker men den er god til at begrænse skaderne.
- På steder der kan ses udefra er det godt med lys. På steder som ikke kan ses udefra er lys en hjælp til indbrudstyven.
- Fjern ketchup, sennep, salt, peber, sukker, mayonnaise, remoulade, tændstikker, stearinlys eller lignende.
- Fotografer dine ting.

Hvis du opdager at der har været indbrud i dit hus, kontakt straks politiet og anmod dem om at komme på gerningsstedet for at lede efter dna-spor og/eller fingeraftryk. Selv om politiet ikke kommer – lav alligevel en anmeldelse så det bliver registeret.

Hvis du ser en person i gang med at begå indbrud, ring med det samme til politiet og fortæl hvad der sker. Det er politiets opgave at fange indbrudstyve - ikke kolonisternes.

Hvor stort er problemet med indbrud i kolonihaverne

Hvis vi kigger på anmeldelser af indbrud de seneste 10 år har der været et fald i villaer og etageejendomme på ca. 50 %, mens faldet i kolonihaver kun har været 37 %

Det sidste år er tallet for villaer styrtdykket, mens det i kolonihaver er status quo og i etageboliger er det steget. Tallet for etageboliger er dog usædvanlig, da der generelt er en mindre faldende tendens.

Der er ingen tvivl om at forebyggelse og efterforskning af indbrud skal tages alvorligt. Det dokumenterer såvel statistiske tal fra rigspolitiet som vore medlemmer via de historier vi får fra dem.

1) Der er tale om anbefalinger, da der kun er lidt konkrete beviser for om situationel kriminalitetsforebyggende tilgang til boligindbrud (fx alarmer, ejendomsmærkning) har nogen markant effekt på indbrudsreduktion. Denne mangel på beviser stammer fra det faktum at meget få af de hidtidige programmer er blevet evalueret under kontrollerede, eksperimentelle forhold. Sådan skriver sociolog, lektor og forfatter David Sorensen. Vores anbefalinger bygger på læsning af eksisterende litteratur og tilbagemeldinger fra vores medlemmer.

Af Jørgen Ullman */ Kriminalpræventivt udvalg, kreds 1*

KOLONIHAVE FOR ALLE – OGSÅ HANDICAPPEDE

Kolonihaveforbundet arbejder for, at kolonihaver skal være et tilbud for alle. Det gælder også handicappede medborgere.

Allan Olesen i sin kørestol på terrassen ved hans havehus.

Havebladet har opsøgt en kolonist med et svært handicap for at høre, hvordan han klarer livet i kolonihaven med den nødvendige assistance af både kommunens handicaphjælpere og af familie og andre kolonister.

-Min kolonihave er et fristed, som jeg meget nødigt vil undvære, så det er godt at de praktiske problemer for en handicappet som jeg, også kan løses, understreger den 57 årige Allan Olesen i en samtale på den store terrasse ved hans næsten nye havehus i H/F Moselund i Aarhus Vest.

Han har haft hus og have i haveforeningen, først i 10 år sammen med søsteren Mie, og den nuværende have alene i 4 år. I år har han fået etableret en opkørsel til havehuset fra fællesvejen, så han kan køre direkte fra sin handicapbil op til huset.

-Da de skiftende kommunale handicaphjælpere må assistere mig i det daglige, uanset om jeg er hjemme i lejligheden i Vestervang-kvarteret eller i haveforeningen, betyder det, at jeg tilbringer næsten halvdelen af tiden i haveforeningen, fortæller han videre.

Det moderne havehus på 45 kvm er indrettet handicapvenligt og grunden på 519 kvm bliver passet i fællesskab, hvor handicaphjælperne slår græsset og familiemedlemmer fra bl.a. to andre haver i kolonien klarer de lidt grovere opgaver som beskæring af træer og almindelig renholdelse af haven.

Allan, der fik kvæstet bl.a. rygmarven efter en trafikulykke da han var 15 år, har taget HF-eksamen, gennemførte derefter et år af en universitetsuddannelse og havde i 8 år et skånejob i Huset Venture i Aarhus som IT-underviser og indkøber samt med samling af pc-udstyr. Han er fortsat hjælpsom med IT-opgaver efter behov – også i haveforeningen.

-Jeg er meget glad for haveforeningens positive medvirken til at gøre det lettere for mig at være kolonist. Således blev adgangsforholdene til vores forsamlingshus indrettet, så jeg kan undgå trapper og et handicapskilt til min bilparkering blev opsat uden at jeg skulle spørge, fortæller han.

-Jeg er også meget glad for mit nye hus, som jeg mere betragter som et sommerhus end et kolonihavehus og som giver fint plads til familiebesøg, slutter Allan Olesen som er medlem af PTU (Landsforeningen af Polio-, Trafik- og Ulykkesskadede) og glad for organisationens arbejde, selvom han ikke selv er aktiv der.

FYSISK TILGÆNGELIGHED OG SOCIALT FÆLLESSKAB

-Mennesker med handicap har ligesom alle andre ønsker om at kunne benytte sig af de samme tilbud som mennesker uden handicap, understreger Dansk Handicap Forbunds landsformand, Susanne Olsen i en udtalelse til Havebladet:

-Også når vi taler om kolonihaver, er der ønsker om, at der er mulighed for mennesker med fysiske handicap at erhverve sig en kolonihave.

-For at det kan fremmes, er det meget vigtigt, at man er opmærksom på den fysiske tilgængelighed – ikke mindst til fællesarealer og fælleshus, samt mulighed for handicaptoilet.

- Ligeså vigtigt er muligheden for socialt fællesskab, som kolonihavemiljøet også byder på, slutter landsformanden.

***Af Preben Sørensen** / kredsformand og journalist*

KOLONIHAVEFOBUNDET ØNSKER TILLYKKE

VARDE
H/F KÆRHAVEN, 40 ÅRS JUBILÆUM

Opstart af kolonihaverne var 1. februar 1979. Vi var med fra start, hvor den stiftende generalforsamling var på det nu nedlagte Højskolehjem. Der var tre havestørrelser, så der var tre skåle man kunne trække sit havenummer fra. Vi trak nr. 6, som var en stor have. Derefter blev der bestemt en dag, hvor alle havelejere skulle møde, vi fik så udleveret hækplanter og hjalp hinanden med at plante. Alle var glade for deres lille lod jord. Alle boede jo i lejlighed dengang og arbejdede på stålværket eller som os på det daværende Danaklon. Efterhånden fik nogen hus på og hækken voksede. Vi kendte alle hinanden. Husker det som et dejligt fællesskab. Når vi var i haven og naboerne også, fandt vi sammen til fællesspisning. Af de 40 år har Per været formand i 16 år. Han var det da haveforeningen havde 25 års jubilæum. Da blev den store natursten med navnet Kærhave 1979 sat op og indviet med deltagelse af byrådet. Men tiderne forandrer sig og nu er det jo ikke kun folk der bor i lejlighed der kan få have. Tror det afspejler meget samfundet som det er i dag. Folk har nok i sig selv, hækkene bliver højere og det gør lågerne også, og lukkede. Vi har altid vores åben. Hvis vi ikke lige skal have alenetid, det var noget af det første vi lærte, da vi fik låge. Vi er rigtig glade for vores lille fristed. Huset Røde Mor håber vi at vi kan beholde mange år endnu.

Conny og Per Ørum Sørensen.

Frist for manuskripter til Havebladet #1 2020: 10. februar 2020

GENTOFTE
60 ÅRS JUBILÆUM I H/F SOLVANG

5. juni 2019 havde Henning og Mila Hansen 60 års jubilæum i H/F Solvang. De købte deres have i 1959 for 1700 kr., det lyder ikke af meget men dengang var det alligevel en stor sum penge. Henning og Mila har igennem deres tid i haveforeningen været aktive med hensyn til havearbejde, det sociale samvær og foreningslivet. De er i kolonihaven hver dag, der summer altid af aktivitet fra haven og dufter af kaffe fra huset. Haven har altid fremstået smuk og velholdt og har da også vundet ærespræmier.

Personligt vil jeg gerne takke Henning og Mila for at bidrage til samt værne om den oprindelige kolonihavetanke og -kultur i H/F Solvang. Jeg er personligt blevet inspireret igennem deres fortællinger fra deres mange år i kolonihaven og kan se vigtigheden i at bibeholde de traditionelle værdier i vores haveforening. Hos Henning og Mila er man altid velkommen og der er altid kaffe på kanden, det er vi mange der værdsætter.

Vi ønsker jer STORT tillykke med 60 års jubilæet.

På vegne af H/F Solvang

Carsten Christiansen, Bestyrelsesformand

GENTOFTE
H/F SOLVANG, 80 ÅRS JUBILÆUM

H/F Solvang i Gentofte fylder 80 år den 2. september 2019. Foreningen inviterede borgmester/viceborgmester, kredsbestyrelsen for kreds 5, forbundsformand og direktør samt bestyrelserne fra de omkringliggende haveforeninger i Gentofte til at fejre dagen den 1. september kl. 12-17. Bestyrelsen krydsede fingre for godt vejr og glædede sig til at fejre Solvang i hyggeligt selskab. På dagen var der underholdning til børnene samt hyggelig kolonihavemusikant til at sætte rammen. Vi glædede os over fremmødet.

På bestyrelsens vegne,

Carsten Christiansen, bestyrelsesformand

KGS. LYNGBY
50 ÅRS HAVEJUBILÆUM I H/F BREDELY

Den 1. juni 2019 kunne vi i H/F Bredely fejre Kirsten Hvitt Jensens 50 års jubilæum. Kirsten har haft samme have alle årene. I det daglige er Kirsten sekretær i bestyrelsen og en meget aktiv dame både i sin have og i sin gymnastikforening, hvor hun også har været medlem i en menneskealder. Vi fejrede dagen i H/F Bredely med en hyggelig reception hvor vi fik lidt godt til maven og halsen.

Mange hilsner

Dorthe, H/F Bredely

HELSINGØR

TRE 50 ÅRS JUBILARER I H/F PINDEMOSEN

SÅDAN VAR DET DENGANG ...

Hele tre kolonister kan i år fejre deres 50 års jubilæum i Haveforeningen Pindemosen

Da haveforeningen Pindemosen i Helsingør holdt sin årlige sommerfest for alle kolonisterne den sidste lørdag i juli var det i år med et ganske særligt indslag: Arne Hvid, Emilie (Pussi) Bruun og Erhardt Veisig blev fejret med gode ord og stor opmærksomhed, fordi de har haft deres haver siden 1969. Og de har i den grad nydt det. De har meget at fortælle om kolonihavelivet, men én ting går igen i erindringerne:

Det var gode tider

- Den 3. januar 1969 blev min kone, vores to sønner og jeg kolonister med et hus på 24 m² - ét rum med terrasse og en have ned til mosen, fortæller Arne Hvid og fortsætter:

- Vi byggede til med skur og wc, lavede køjerum og lille åbent køkken, og dengang var der selvfølgelig hverken indlagt vand eller strøm. Alligevel flyttede vi i haven, når vejret blev godt, og tog først hjem, når skolen begyndte igen efter sommerferien.

- Da vi købte haven for 50 år siden, kunne man ikke gå en aftentur uden at falde i snak med en mængde andre kolonister. Der var i det hele taget fest og farver herude. Men det forandrede sig noget, da man udstykkede til den nye afdeling i løbet af 70erne. Der kom så mange nye til, som ikke havde tid til at snakke, husker Arne Hvid, der i øvrigt også i den sammenhæng mistede udsigten til marken - dét, der i dag hedder Helsingørs grønne vestkile.

- Sådan var det dengang, konstaterer Arne Hvid, der gennem alle årene har været på bølgelængde med de fleste. Han holder meget af sit fristed gennem 50 år og glæder sig hver vinter til det bliver forår og kolonihavetid.

Det var sjovt

- Vi lånte vores naboers kolonihave i otte dage i sommeren 1969, og vi blev bidt af kolonihavelivet og var så heldige at kunne købe vores egen have i oktober, husker Pussi Bruun, der altid har været aktiv, når det handlede om fester og fællesarrangementer i øvrigt i Pindemosen.

- I de første mange år herude var det bestyrelsen, der ordnede alt, og da min mand var kasserer i en årrække, har jeg været med til mange ting som påhæng. Vi koner stod nemlig for meget af det praktiske. Fx arrangerede vi masser af aktiviteter for de mange børn, der var herude dengang.

- Det var i det hele taget nogle fantastiske år i Pindemosen i 70erne og 80erne. Gik man en aftentur, kom man altid sent hjem, fordi der var langt mere komsammen dengang. Alle kendte hinanden, man hjalp hinanden, og der blev holdt mange spontane fester eller fællesspisninger i det små. Det var sjovt. Siden fik vi strøm, mobiltelefonerne kom til, og det blev efterhånden småt med at komme hinanden ved.

- Vi arrangerede for resten også besøg af kommunens pensionister til kaffe én gang i sæsonen, og det var en succes. Der er sket mange forandringer her i Pindemosen - og i verden udenfor, men jeg elsker stadigvæk at være her og flytter fortsat ud for sæsonen, siger en smilende Pussi Bruun, der i øvrigt lige er fyldt 85.

Kaffedrikkeri

- Der blev drukket en masse kaffe. Min svigerfar havde en have, og mens jeg hjalp til med husbyggeriet, fik min kone og jeg selv lyst til kolonihavelivet. Igennem foråret 1969 havde vi kig på have 11, og Sankt Hansaften fik vi at vide, at vi var de heldige. Dengang var der naturligvis bål i Pindemosen, forklarer Erhardt Veisig, der som alle andre har bygget til, slag i slag gennem årene fra de første 12 m² til i dag ca. 40, med mange hyggelige solkroge rundt om i haven, hvor den sparsomme plads udnyttes fuldt ud.

- Der blev drukket en masse kaffe dengang, og vi lærte alle sammen hinanden at kende. Der var ingen fjernsyn, og folk kiggede ind til hinanden og hyggede sig. I dag dumper man ikke bare ind, men heldigvis er der ved at komme flere yngre folk til med børn - som i gamle dage.

- Og da min datter var lille, kunne vi kolonister da også finde på at tage i haven om vinteren og løbe på skøjter på den lille sø ud til Klostermosevej og bagefter hygge os med madpakken inden for ved petroleumsovnen, husker Erhardt Veisig, der stadig synes, at Pindemosen er et dejligt sted at bo hele sommeren.

Marianne Tinggaard,
sekretær i Pindemosens bestyrelse

H/F PINDEMOSEN

Pindemosen er navnet på et oprindeligt større vådområde i den vestligste del af Helsingør overdrev, som også strakte sig videre ind gennem den sydligste del af Teglstrup Hegn. Moseområdet er i dag stort set tørlagt, og store dele af arealerne er i dag hjemsted for Haveforeningen Pindemosen.

Haveforeningen Pindemosen er stiftet i 1964. Haverne 1-80 kaldes i daglig tale Den gamle afdeling, herunder Øen fra have 54 til 80. Den nye afdeling med haverne 81-146 kom til i midten af 1970erne og kaldes derfor Den ny afdeling. I dag består hele

VIBORG
H/F HEDEHAVERNE FEJREDE 40 ÅRS JUBILÆUM

Lørdag den 17. august 2019 holdt H/F Hedehaverne 40 års jubilæumsfest. Der var guitarmusik, fadølsudskænkning og andre forskellige aktiviteter, bl.a. amerikansk lotteri. Maden bestod af snitter, pølser, kold kartoffelsalat og årstidens salat samt drikkevarer. Der var mulighed for at stille boder op så garage, kælder eller havehus kunne ryddes op.
Bestyrelsen

ODENSE
H/F LØKKEGAARDS HAVER FEJREDE 40 ÅRS JUBILÆUM DEN 30. AUGUST 2019

Odense Havelodsselskab, bestyrelseskolleger samt forretningforbindelser var indbudt til en hyggelige jubilæumsreception hvor der blev budt på tapas samt lidt til at skylle det ned med.
Bestyrelsen

haveforeningen af 139 haver, idet nogle haver med tiden er blevet nedlagt.

Haveforeningen har fået el ført til området, men ikke alle kolonister har fået lagt strøm ind til deres hus. Mange vil gerne fortsætte den gamle stil med at bruge stearinlys i de lidt mørke aftener - eller har fået sat en solfanger op på taget, der kan give strøm til TV, radio, net mv.

Haveforeningen ligger på en grund, der ejes af Helsingør Kommune, som har lejet arealet ud til H/F Pindemosen.

ESBJERG
H/F VELDTOFTE, 50 ÅRS JUBILÆUM

Den 1. maj havde H/F Veldtofte 50 års jubilæum. Det blev markeret med en jubilæumsfest den 24.8.2019 for haveforeningens medlemmer og deres nærmeste familie.
Birte Asmussen,
Næstformand H/F Veldtofte

GLOSTRUP
H/F SOMMERBYEN EJBYVÆNGE, 50 ÅRS JUBILÆUM

Onsdag d. 31. juli inviterede H/F Sommerbyen Ejbyvænge til jubilæumsmorgenbord i festteltet på pladsen foran fælleshuset.
Festudvalget v. K. Nielsen

HELSINGØR
FÆLLESSPISNING I H/F PINDEMOSEN

Hver anden torsdag i måneden fra april til oktober inviterer Pindemosens arrangementsgruppe på fællesspisning. Og der bliver typisk serveret mormormad fulgt af kaffe og kage med mulighed for tilkøb af drikkevarer. Ideen opstod sidste sommer, og den er blevet taget vældig godt imod. Der deltager fra 20-35 personer hver gang, og snakken går lystigt hen over et par timer eller tre. Udfordringen er naturligvis at finde kokken fra gang til gang, men det er til dato lykkedes af skaffe folk, der ikke regner en middag til omkring 30 personer for en uoverkommelig opgave. Arrangementsgruppen står for kommunikationen med kok, ungtjenere og oprydningshold og sørger også for reservering af fællesrummet og for annoncering og tilmelding. Stadigt flere kolonister reserverer den anden torsdag i måneden til fællesskabet. Bestyrelsen kalder det faktisk en succes.
Marianne Tinggaard,
sekretær i Pindemosens bestyrelse

WORLD FOOD DAY 16. OKTOBER

Hvert år d. 16. oktober fejres World food day. Dagen markerer det arbejde, der foregår på verdensplan, som handler om at sikre sund og nærende mad for alle uanset indkomst. På samme tid markerer dagen tid til eftertanke – spiser du det, der er godt for dig?

Når det er relevant at tale om i kolonihavesammenhæng, er det fordi temadagens fokus trækker tråde til hele kolonihavebevægelsens historie. I et tidligere Haveblad beskrev jeg, hvordan kolonihaverne startede som køkkenhaver. De gav mindre velstillede arbejdere mulighed for en diæt med mængder af grøntsager og i Kolonihaveforbundet anno 2019 viser det sig, at det stadig er dyrkningen, der er en af de primære årsager til at have en kolonihave (det kan du læse mere om i artiklen om medlemsundersøgelsen på side 38-40). Vores medlemmer bruger altså fortsat haven til, i en eller anden grad, at forsyne sig selv, og dermed en ikke ringe del af befolkningen, med sund og nærende mad.

Så glædelig 16. oktober, alle sammen, og tak for, at I er med til at holde en (for kroppen og miljøet) omsorgsfuld og god kultur i live.
Iben Sandra Svensson,
kommunikation, Kolonihaveforbundet

HJEMLIG HYGGE I KOLONIHAVEN

Min mor, Jane Lautrup, har denne perle af en kolonihave i Ringhaven i Haderslev. Huset med de smukke nuancerede farver har husnummer 11 og skiller sig ud i mængden af kolonihavehuse i området.

Man er altid velkommen i hendes "hjem". Nu skriver jeg hjem, fordi vores datter, Janes barnebarn, siger; "Nu skal vi hjem til farmor" hver gang vi besøger hende i kolonihaven.
Nicolai Lautrup Kristensen

KOLONIHAVE FORBUNDET

KOLONIHAVEJURA

KLOAKERING – ET OFTE TILBAGEVENDENDE EMNE

Mange medlemmer efterspørger information om kloakering, derfor tager vi emnet op igen.

Spørgsmålene til kloakering er som oftest: Hvornår sker det? Er vi tvunget til det? Hvad koster det for den enkelte?
Der er desværre ikke noget enkelt svar på det, for svarene afhænger meget af de enkelte kommuner, og kloakering skal ofte forhandles individuelt for den enkelte forening eller for alle foreninger i en kommune på én gang. I denne artikel vil vi forsøge at redegøre for de mest almindelige scenarier.

Skal alle kolonihaver kloakeres?
Der går mange rygter om, at EU har besluttet, at alle kolonihaver skal være kloakeret inden 2027, men det er ikke helt korrekt.

EU's vandrammedirektiv indebærer, at alle kommuner i Danmark skal udarbejde spildevandsplaner. Spildevandsplanerne skal forholde sig til, hvordan kommunen vil sikre en god tilstand i vandløb, søer og kystvande – fx ved at reducere udledningen af spildevand fra områder der ikke er kloakerede. Spildevandsplanen skal altså beskrive hvilke metoder kommunen vil anvende for at opnå disse mål. Metoderne må kommunen derimod selv bestemme.

Flere muligheder
Kloakering er bare én af de metoder, som kommunen kan anvende i kolonihaver – de kan også vælge en anden metode så længe metoden sikrer, at spildevandet ikke udledes i vandløb mv. Sådanne metoder kan fx være tilladelse til samletank i de enkelte huse eller på et fællestoilet i foreningen.

Så hvis der endnu ikke findes en spildevandsplan i kommunen, hvor det konkret fremgår, at kolonihaveforeningerne i kommunen skal kloakeres, så er det langt fra sikkert, at der skal kloakeres i jeres forening.

Bemærk at kommunen kun kan pålægge at foreningen skal kloakeres via en spildevandsplan. Kommunen kan ikke via fx en lejekontrakt pålægge foreningen at kloakere.

Hvad sker der, når kommunen har besluttet, at kolonihaveforeningen skal kloakeres?
Når kloakering fremgår af en spildevandsplan bliver kloakeringen til en grundejerpligt. Det betyder, at enhver grundejer, som er omfattet af spildevandsplanens område, som udgangspunkt er forpligtet til at følge spildevandsplanen – og dermed forpligtet til at kloakere.

For kolonihaver på lejet jord er grundejeren ofte kommunen selv – og sommetider staten. Som grundejere er det deres pligt at sørge for, at spildevandsplanen opfyldes. Mange jordejere har skrevet sig ud af grundejerpligten i lejekontrakten ved at lægge pligten over på lejerne, men i mange tilfælde (ikke alle) tilbyder jordejer alligevel at lægge ud for kloakeringen. Foreningens medlemmer skal i så fald tilbagebetale kloakeringen via en lejestigning. Kolonihaveforbundet og kredsen vil typisk indgå i en forhandling med kommunen og spildevandsselskabet for at sikre den bedste løsning for de konkrete foreninger, herunder finansieringsvilkårene.

Kommunen har besluttet, at der ikke skal kloakeres – men foreningen vil gerne kloakeres
Hvis foreningen gerne vil kloakere er der som udgangspunkt ikke noget til hinder for det. Selvfølgelig skal diverse tilladelser mv. afklares med kommunen. Hvis kommunen har besluttet i deres spildevandsplan, at der ikke skal kloakeres, så vil kommune eller jordejer dog typisk ikke hjælpe med finansieringen af dette. Foreningen skal derfor selv finde pengene til det.

For foreninger på lejet jord kan det være svært at låne penge til kloakering, da foreningen ikke har noget at stille til sikkerhed for lånet. Ikke desto mindre er der en del foreninger, som selv har betalt for kloakering.

Hvad skal der betales for?
Uanset om jordejer lægger ud eller om foreningen selv skal betale, medfører en kloakering følgende udgifter:
Kloak frem til matriklen: Hvis der ikke er ført kloak frem til matriklen vil der være en udgift forbundet med dette. Hvis kloakering sker på grundlag af et krav i en spildevandsplan, vil forsyningsselskabet oftest skulle betale for dette. Hvis kloakeringen er frivillig, skal foreningen betale dette.

***Af Joan Jensen** / stud. jur., Kolonihaveforbundet*

Kloak inde på stierne: Uanset om der findes en spildevandsplan eller ej vil foreningen skulle betale for det interne rørnet inde på haveforeningens område.
Kloak fra havelåge til det enkelte hus: Det er det enkelte medlem, der skal betale for kloak fra havelågen ind til huset.
Tilslutningsbidrag: Som udgangspunkt skal alle kolonihavehuse betale tilslutningsbidrag hvis alle huse i foreningen kloakeres. Tilslutningsbidraget udgør ca. 36.000 kr. pr. hus. Kolonihaveforbundet indgår typisk i en forhandling med det konkrete vandforsyningsselskab og ofte – men ikke altid - lykkes det at få nedsat tilslutningsafgiften, så den bliver væsentligt billigere.
Vandafledningsafgift: Når kloakken er taget i brug, skal der betales vandafledningsafgift for brug af kloakken. Vandafledningsafgiften beregnes på baggrund af vandforbruget i foreningen eller i det enkelte hus afhængig af målertyper i foreningen. På grund af vandafledningsafgiften kan det være en god idé at etablere individuelle vandmålere i forbindelse med kloakeringen.

Hvad koster det så for mig?
Vi kan ikke sige noget præcist om, hvad en kloakering koster for det enkelte medlem. Det afhænger af en række faktorer, herunder hvem der finansierer kloakeringen, renter, afdragshastighed, tilslutningsbidragets størrelse, geografiske forhold mv. Gennemsnitligt ligger udgiften på ca. 250 kr. om måneden. Hertil kommer vandafledningsafgiften, som er baseret på vandforbruget.

- Jeg sagde ti rundstykker og een morgenavis..!

KRYDSORD

Vind gavekort til plantecenter!
Værdi: kr. 300,-

Hvis du løser krydsordet og sender løsningen på ordet med spørgsmålstegnet til Kolonihaveforbundet, enten til mailadressen **info@kolonihave.dk** eller på postadressen **Smedeholm 13 C, 2. th, 2730 Herlev**, deltager du i lodtrækningen om tre præmier, der består af et gavekort på 300 kr. til et havecenter.
Løsningen skal være Kolonihaveforbundet i hænde senest 3. 3 2020.
(vi er kun ude efter ordet med spørgsmålstegnet).

Løsningen i Havebladet nr. 3/2019 er Ikebana.

Vinderne
1. Ole Holmgaard Christensen, Aalborg
2. Elise Jensen, Rødovre
3. Poula Langkjær, Silkeborg

Alle 3 vindere får snarest deres gavekort tilsendt.

Hvad er den mest almindelige fugl i de nordiske haver?

4 2019	OST	TRÆ	REX	RED-SKAB	TÆT	LITER	UDLAD-NING	LØFTE	TONE	ILT	KOST-BAR
VÆKST					2				10		
HELE		8	KNOB / EFTER-SKRIFT			GIVE / TALORD				UBE-KENDT / FRUGT	
REX		LABBEN / MOBILE							TRÆ / SPANIEN		
?	1						TOV / DRIK			5	SÆR-LING
LEVER			SØMIL / GL. MÅL			TALORD / SKÆR			GRINE / MÅL-FORK.	7	
MØBEL				4	LEVNET / SKIB		6				
TONE		KØKKEN-UDSTYR / HOLM				9	KORT			2 ENS	
				BOBLER							3

MEDLEMSUNDERSØGELSEN 2019

I slutningen af februar og frem til starten af marts 2019 udsendte vi, i samarbejde med Analyse Danmark, invitationer til en medlemsundersøgelse.

En stor, varm tak til alle jer, der tog jer tid til at deltage i undersøgelsen.

Vi modtog 4345 besvarelser, hvilket svarer til 10.1 % af medlemsskaren på 40.000 kolonihaver i hele landet. Det er et flot deltagerantal. Med denne besvarelse har vi derfor fået et solidt og ajourført kendskab til vores medlemmer. Vi har fået indblik i deres kendskab til og vurdering af vores arbejde og det er et godt grundlag for videreudviklingen af Kolonihave forbundets kommunikation.

Hvad spurgte vi om?
Undersøgelsen var delt op i tre dele: Hvem er medlemmerne, hvad synes de om Kolonihaveforbundets arbejde og hvordan står det til med den generelle kommunikation i Kolonihaveforbundet? Dette indebar spørgsmål om blandt andet alder, antal år med kolonihave, børn i husstanden, tilfredshed med vores serviceydelser, vores arbejdsområder og kommunikation i de forskellige led af Kolonihaveforbundet m.v.

Hvem er vores medlemmer?
Vi fik svar fra 44 % mænd og 56 % kvinder.

Aldersmæssigt fordeler vores medlemmer sig godt fra 30 år til 70+, hvor de 60-69-årige er mest repræsenterede skarpt efterfulgt af de 50-59-årige (se side 40). Medlemmerne har primært en erhvervsfaglig eller en mellemlang videregående uddannelse og andelen af lønmodtagere er størst, hvor gruppen af pensionister er næststørst.

Havetype og årsager til at anskaffe sig en kolonihave
Størstedelen af medlemmerne har en leje- og overnatningshave. De fleste har haft deres have i 2-5 år skarpt efterfulgt af dem, der har haft haven i 10-20 år. De tre hyppigste årsager til at have en kolonihave er:

1) Muligheden for at slappe af og bruge den som et åndehul.
2) At man kan flytte derud om sommeren.
3) At man kan dyrke grøntsager/frugt og blomster.

Nogle medlemmer har desværre meldt tilbage, at de ikke har fået invitationen til undersøgelsen og vi ved fra analyseinstituttet, at flere invitationer er endt i vores medlemmers spam/junkfiltre. Dette er vi rigtig ærgelige over, og det vil vi naturligvis være opmærksomme på ved fremtidige undersøgelser.

Af Iben Svensson / kommunikation

Tilfredshed: Forbundskontoret
Tilfredsheden med forbundskontorets indsats på en række udvalgte områder ligger generelt over middel (se side 40). Vores kommunikation og information til alle medlemmer igennem diverse medier får højeste gennemsnitsscore, og det er forbundskontorets indsats med at sikre de bedste vilkår for haveforeningerne igennem forhandlinger med kommune, jordejer og stat, der får den laveste score.

En relativt stor, yngre andel af medlemsskaren har svaret, at de "ikke ved" hvor tilfredse de er med kontorets indsats på forskellige områder. Det tolker vi som om, vi ikke har kommunikeret nok eller via de rette kanaler. Dette er en af årsagerne til, at vi nu også er på Facebook.

Tilfredshed: Kredse
Medlemmerne er mest tilfredse med kredsenes arbejde med at varetage haveforeningernes interesser, hvor medlemmerne er mindre tilfredse med kredsenes indsats for at mægle i stridigheder mellem haveforeninger og medlemmer. Også her er der en stor andel af den yngre del af vores målgruppe, der ikke ved, hvad kredsene laver og som ikke modtager nyheder fra deres kreds.

Hvad bruger vi undersøgelsen til?
Undersøgelsen giver os gode, strategiske pejlemærker, som vi vil arbejde videre med. Vi kan for eksempel se, at:

- Meget af vores arbejde ikke er synligt nok. Derfor skal vi være bedre til at fortælle mere om de sager, vi er involveret i, så vores medlemmer ved, hvad vi arbejder med og hvad vi arbejder for.
- Vi mangler at få fat på den yngre del af målgruppen.
- Vi skal udvikle vores kommunikationskanaler.
- Vi skal undersøge konflikthåndteringsmuligheder for kredsene.

Her kan du få indsigt i hele undersøgelsen
Denne artikel giver et kort og overordnet billede af undersøgelsens data.

Hvis du gerne vil se den i sin fulde version, kan du finde den på vores hjemmeside:
www.kolonihaveforbundet.dk
under nyheder.

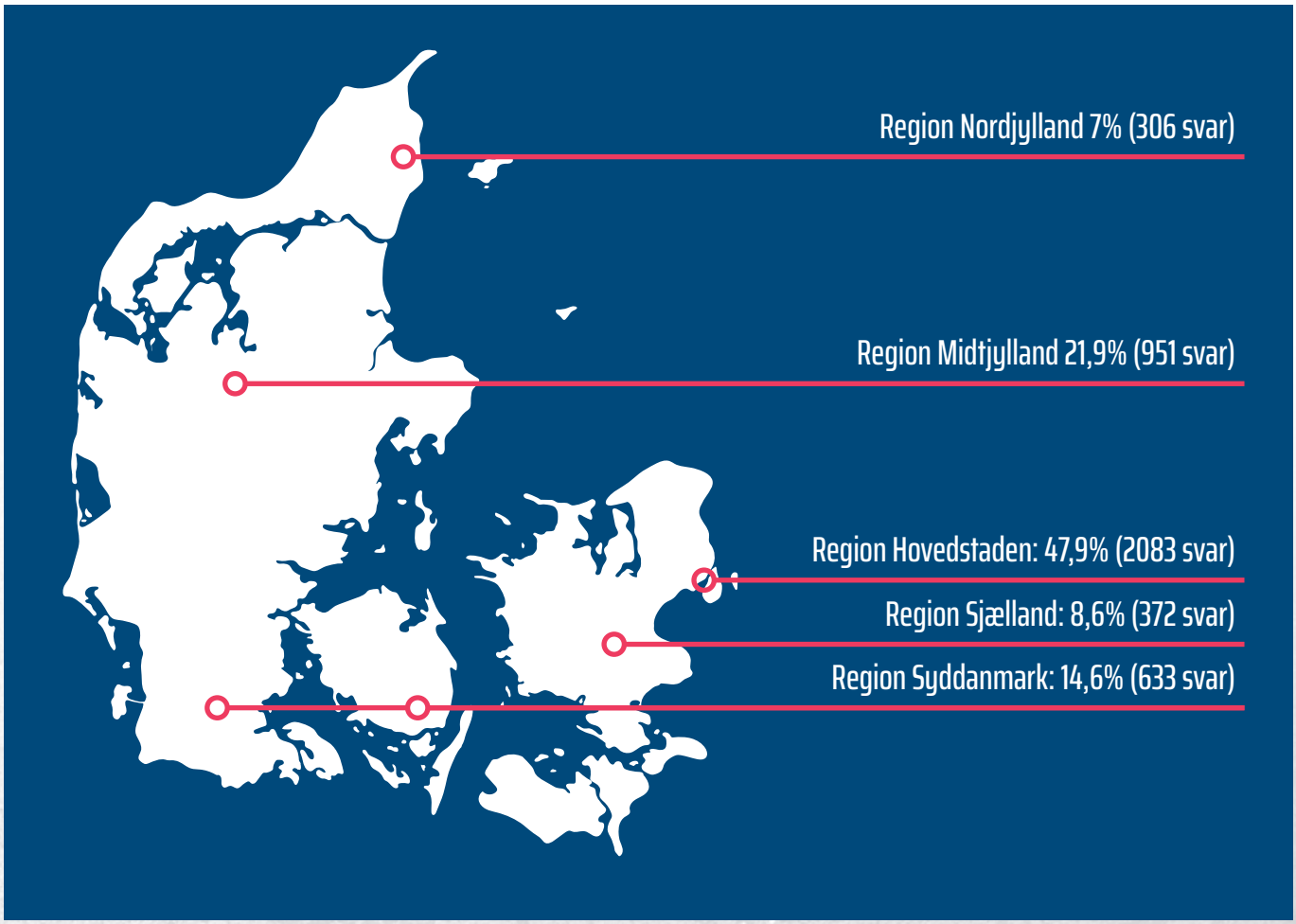

Fortsættes næste side

Antal respondenter fordelt på alder

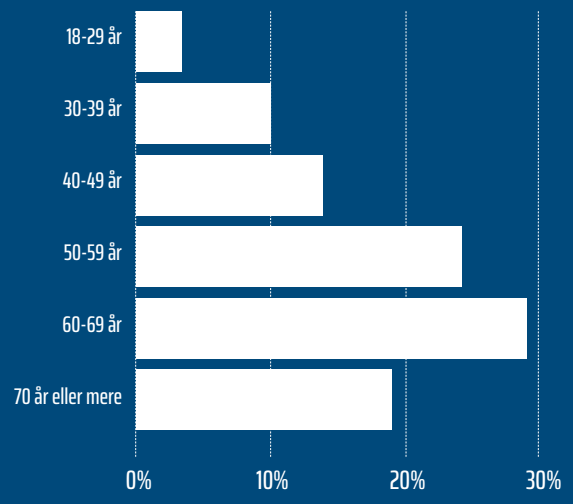

Hvilken type kolonihave har du?

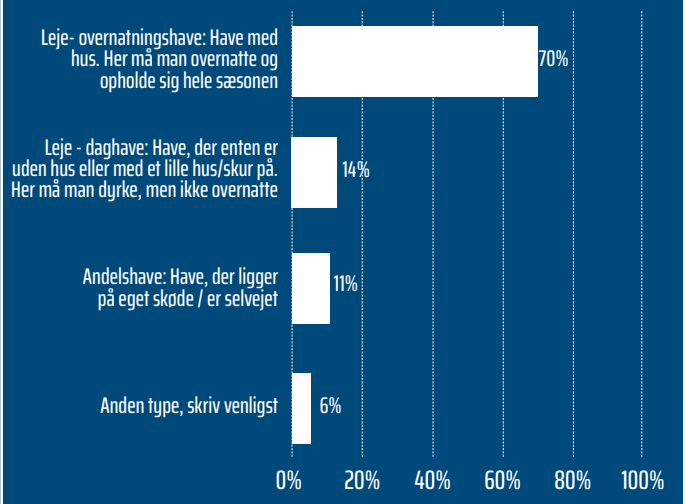

Hvilken af nedenstående udsagt passer bedst på dig? (Max 3 svar) Jeg har kolonihave fordi...

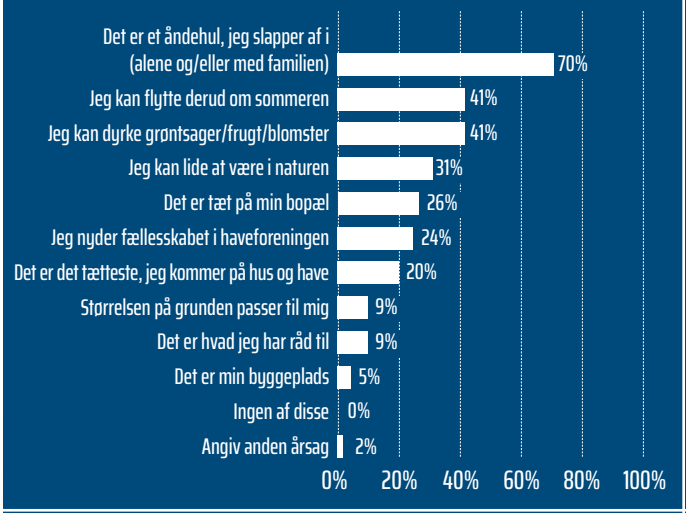

Hvor længe har du haft kolonihave?

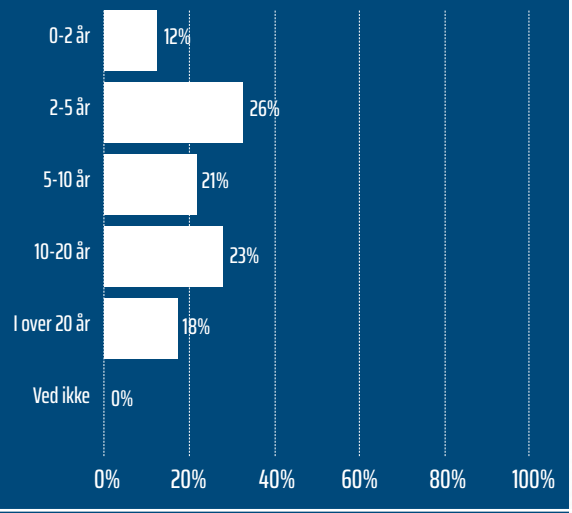

Forbundskontoret beskæftiger sig med forskellige arbejdsområder. Hvor tilfreds eller utilfreds er du med Forbundskontorets indsats på disse nedenstående arbejdsområder?

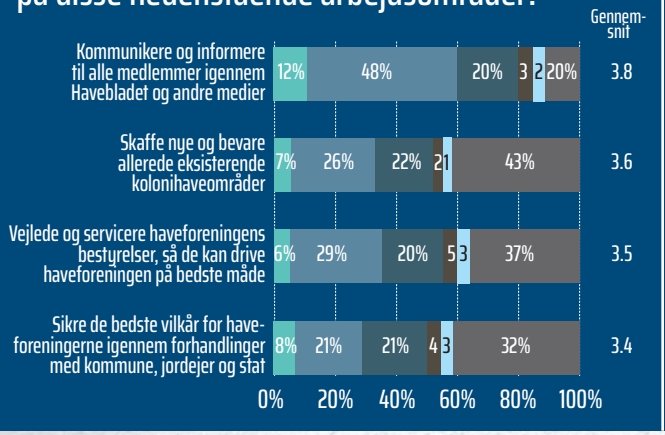

Forbundets kredse beskæftiger sig med forskellige arbejdsområder. Hvor tilfreds eller utilfreds er du med din kreds indsats på nedenstående områder?

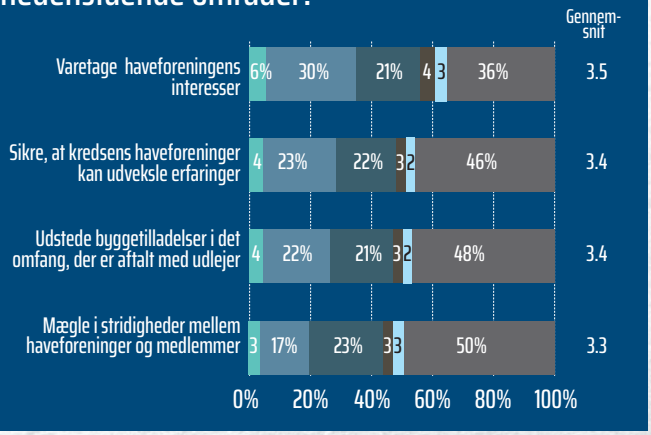

Meget tilfreds · Tilfreds · Hveken eller tilfreds · Utilfreds · Meget utilfreds · Ved ikke

STORT UDVALG!

I BRUGTE:

stalddøre med termoruder
terrassedøre
dobbelt terrassedøre
yderdøre
indvendige døre
termovinduer
glaspartier
energitermoruder
nye og brugte
radiatorer

Vi foretager også reparationer, montering af døre, vinduer, terrasser og udestuer. Endvidere udfører vi havearbejde, træfældning og flisearbejde m.m.

Herluf Christensen
Herstedøstergade 25
2620 Albertslund

Tlf. 2442 3860
hcgenbyg@mail.dk

Åbent alle dage efter aftale – også weekend og aften

Tagpapdirect

SHINGLES TAGPAP

Vores shingles tagpap udnytter innovativ teknologi til at forbedre shingles' præstationer med mindre vægt.

Alle shingles tagpap er produceret, så det giver en overlegen holdbarhed og fleksibilitet. Holdbarhed mindst 40 år alt efter forhold.

Kun 216,- pr. pakke. (sort)
(3 m2 pr. pakke, som dækker 2,5 m2)

Fås i flere forskellige farver.

Sort Grøn Rød

www.tagpapdirect.dk
Tlf: 70 23 15 51 - E-mail: salg@tagpapdirect.dk

SolarMagic®

SolarMagic er markedets bedste og billigste luftsolfangersystem, hvilket er dokumenteret i den eneste helt uvildige test af luftsolfangersystemer i Danmark.
SolarMagic giver et bedre indeklima og forlænger husets levetid - Det er nu du skal gøre huset vinterklar, og ved at installere en luftsolfanger fra SolarMagic sikrer du et godt indeklima til gavn for både dig selv og dit hus mange år frem i tiden.
Systemet kører på ren solenergi - 0 kr. i driftsomkostninger. Bliv dårlig indeklima og skimmelsvamp kvit en gang for alle, og bestil et anlæg nu og få 550,- i rabat.
Normalpris 2.500,- men til kolonihavebladets læsere er prisen nu 1.950,- (levering 200,-)

Kan kun bestilles ved tlf. henvendelse på 60231200, da prisen er forbeholdt kolonihavebladets læsere)

SolarMagic, Kammersgårdsvej 36, 7760 Hurup
Tlf. 6023 1200 - kontakt@solarmagic.dk
www.solarmagic.dk

FRITIDS**HUSE**

Skal du have bygget nyt kolonihavehus eller fritidshus, eller skal du have renoveret det hus du allerede har, så kontakt os.

Kongelundshusene®
er høj kvalitet til
ATTRAKTIVE PRISER

KONGELUNDS HUSENE

KONGELUNDSHUSENE APS
Toftegårdsvej 9 · 4622 Havdrup
T: 40 15 70 09 · mail@kongelundshusene.dk

WWW.KONGELUNDSHUSENE.DK

SolarMagic er markedets bedste og billigste luftsolfangersystem, hvilket er dokumenteret i den eneste helt uvildige test af luftsolfangersystemer i Danmark.

Den bedste gave du kan gi dig selv og dit havehus.

Særtilbud kun til kolonihavebladets læsere.

1 stk. SolarMagic model M40wall, som vist på billedet Nu til 1.950,- før 2.500,- Spar 550,-

(Passer til et hus på op til 50m2. Leveringsomkostninger 200,- kan kun bestilles ved tlf. henvendelse på 60231200, da prisen er forbeholdt kolonihavebladets læsere)

SolarMagic, Kammersgårdsvej 36, 7760 Hurup
Tlf. 6023 1200 - kontakt@solarmagic.dk
www.solarmagic.dk

GANLØSE Fritidsbyg ApS

Kolonihavehuse & sommerhuse

	Råhus opstillet:	Indv. materialer til færdiggørelse:	Råhus indv. materialer og montering:
12,0 m²	kr. 56,000	kr. 12,200	kr. 78.690
20,0 m²	kr. 81,400	kr. 17,890	kr. 113.600
28,0 m²	kr. 105,000	kr. 38,400	kr. 168.900
31,5 m²	kr. 119,580	kr. 39,400	kr. 185.800
36,0 m²	kr. 126,200	kr. 42,600	kr. 200.300
40,0 m²	kr. 133,800	kr. 46,200	kr. 213.600
40,5 m²	kr. 133,800	kr. 43,500	kr. 211.700
45,0 m²	kr. 147,200	kr. 48,900	kr. 235.100
57,0 m²	kr. 180,900	kr. 57,500	kr. 291,200
6,0 m² skur	kr. 21,400		
9,9 m²	kr. 27,400		

Alle priser er incl. 25% moms.
Alle modeller kan laves med loft til kip. hems.

Nøglefærdige huse, indhent tilbund.
Vinduer og døre med termoglas lavenergi
Tag: Gitterspær 15°. B6 etemit. sort
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Væg: 2x4" tømmer. Vindpap.
1x5 profilbrædder, plastfolie.
Gulv: 2x5" tømmer. 100 mm mineraluld
Vindpap. 22mm spånplade.

Mellem kl. 17-18

Tlf. 4818-3753

Biltelefon 4020-3753
Korskær 4, Ganløse, 3660 Stenløse
www.ganlosefritidsbyg.dk

Besøg vore prøvehuse i Ganløse

På adressen:
Måløvvej 99 – Ganløse

Vi giver også gerne tilbud ud fra egne tegninger

Der er flere gode grunde til at vælge et hus fra *GANLØSE FritidsByg:*

- *NYHED!* Punktfundament er med i prisen
- Gulvstrøer er overfladeben, 5x5" 2x5"
- Indskud er trykimprægneret
- Stolpekonstruktion 4x4" 2x4"
- Udvendig beklædning: 1x5" profilbrædder, trykimprægneret
- Alle vinduer er oplukkelige, DVK-mærket
- 100 mm isolering i HELE huset, mere efter ønske
- Vinduer og døre kan flyttes efter deres ønske – vi bygger gerne efter Deres tegning
- Indvendig beklæding: 3/4x4" profilbrædder, indv. kvinta og plastfolie indv. glatte døre
- Gulvbrædder eller klikgulv til merpris af 195.00 m²
- 44 års erfaring med kolonihavehuse og sommerhuse.
- *NYHED!* Vinduer og døre med termoglas/ fabriksmalet
- Merpris for ekstra isolering i sommerhuse

NYHED: Nu også Sibirisk lærk mod merpris

Vi kommer ikke på Fyn og i Jylland

www.solundhuse.dk

SØLUND

Kolonihavehuse i eget design

Danmarks største udstilling af bjælkehytter

Diana
35.999,-

Luna
37.999,-

Cleo
21.999,-

Sølund Huse Overby Skovvej 3 8732 Hovedgård

Birkedalhuset

- Vær din egen arkitekt og byg hvad du drømmer om.
- Vi leverer alle typer hytter og huse som selvbyg, medbyg eller totalentreprise.
- Mere end 650 kvalitetshuse leveret siden 2003.
- Få udarbejdet et gratis og uforpligtende tilbud

www.birkedalhuset.dk · Tlf. 2420 6009

Kolonihavehuse & Bjælkehytter

Danmarks største udvalg i kvalitets-kolonihave-huse

Model Gotland 16
15,2m2, 40mm kraftige bjælker.
Komplet byggesæt med vinduer og dør.
Før kr. 24.500,-
Nu kun kr. 23.250,- inkl. moms og lev.

Model Hornbæk
24m2 + 9m2 veranda, 70 mm kraftige bjælker.
Komplet byggesæt med vinduer og dør.
Før 77.400,-
Nu kun kr. 75.900,- inkl. moms og lev.

DESIGN DIT EGET KOLONIHAVEHUS
- eller vælg mellem en af vores mange standard modeller.

Design dit eget drømmehus fra kun 1600,- kr. pr. m2 eller vælg imellem mere end 100 færdige råhuse og hytter på vores hjemmeside www.nynorm.dk. Vi tilbyder også rådgivning og hjælp til byggeplaner.

Model Copenhagen FÆRDIGMONTERET

Har du en drøm om en ny bjælkehytte, men ikke ønsker at montere selv, så kan vi tilbyde færdig montering.

I prisen vil være inkluderet montering af hytte på byggeherrens fundament, isoleringssæt til væg og tag inkl. isoleringsmateriale, shingles tagpap og malede vinduer m.m.

Kun 319.900,- i 70mm

RING og hør nærmere.

Vidste du at 5.800 Danske boligejere har handlet bjælkehytter hos Nynorm de seneste år

Alle er umalet byggesæt med termoglas eller 1 lag glas, eksl. montage sæt, tagbeklædning, fundament og isolering.

nynorm® SIDEN 1975

WWW.NYNORM.DK

KONTOR & UDSTILING: BYTOFTEN 10 - 5550 LANGESKOV - TLF. 70 23 15 51 - MAIL: NYNORM@NYNORM.DK

UDSTILLING: HÅNDVÆRKERVEJ 82, 4000 ROSKILDE (åbent alle dage, dog kun bemandet torsdag 9.30 - 14.00)

Første udgave af Havebladet 2020

Første udgave af havebladet 2020 udkommer i begyndelsen af xxxx.

FORKERT NAVN OG ADRESSE PÅ HAVEBLADET??

Husk at alle rettelser vedr. medlemsnavn og adresse skal ske til din egen haveforenings bestyrelse.

Når du ønsker adresseændring
Hvis du ønsker at ændre adresse, så du modtager Havebladet i din postkasse i haven, er det din bestyrelse, du skal tale med. Det er din bestyrelse i haveforeningen, der ændrer adresser i Foreningsportalen.

KOLONIHAVEFORBUNDETS HJEMMESIDE

På Kolonihaveforbundets hjemmeside, **www.kolonihaveforbundet.dk** finder du mange oplysninger om kolonihavelivet. Du har også mulighed for at se Havebladet som PDF-fil på DialogNet.

HAR DU NOGET PÅ HJERTE?

Har du noget på hjerte, som du mener kan være af generel interesse for alle kolonihavebrugere, er du velkommen til at komme med et indlæg i Havebladet under rubrikken Dit synspunkt. Indlægget må ikke være på mere end 3600 anslag inkl. ordmellemrum mv., det må ikke være personrelateret og det vil ikke blive kommenteret. Hvis indlægget bringes og det er for langt, forbeholder redaktionen sig ret til at forkorte.

FIND DIT MEDLEMSNUMMER (KUNDENUMMER)

Hvis du skal bruge dit medlemsnummer, finder du det til højre ved dit adressefelt bag på Havebladet hvor det dog kaldes kundenummer. Du skal bl.a. bruge nummeret når du vil logge på DialogNet.

SEND ET PAR ORD

Har jeres forening jubilæum? Har et af jeres medlemmer jubilæum? Er der noget, I gerne vil fortælle andre kolonihavebrugere om? Så send et par ord enten pr. e-mail til info@kolonihave.dk eller pr. post til

Kolonihaveforbundet
Smedeholm 13 C, 2. th.
2730 Herlev

500-600 anslag i alt er fint.